1920-03-28 -KKP Gnati Jaher Sabha -Virani Moti -Report (207)

કચ્છ દેશમાં મળેલી

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની જાહેર સભાના કામકાજનો

સ્થળ: વીરાણી–કચ્છ. સંવત ૧૯૭૬ ના

તા. ૨૮ માર્ચ ૧૯૨૦. ચૈત્ર સુદ ૯ ને રવિવાર.

રીપોર્ટ

दुष्टोना विनाशार्थे

साधुओंना परित्राणार्थ

धर्म संस्थापनार्थे

हुं युगे युगे संभवुं छुं.

(મરાઠી સાખી.)

ધર્મ કર્મને ધોઇ નાંખ્યાં, ગાડર સમ ઝુકાવી,
ઉપરથી ઉપહાસ્ય કરાવી, ગાંઠનું ગરથ ગુમાવી,
આવી રસમ થકી ભાવી, ભુંસ્યુ શર્મ જરી ના'વી...આવી. અમર.

સ્વજ્ઞાતિ માટે પ્રમુખ અને સભાની મંજુરીથી,
છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર,
પટેલ રતનશી ખીમજી ખેતાણી–વીરાણી–કચ્છ.
પ્રમુખ,
શ્રી કચ્છ ક. પા. જ્ઞાતિસુધારક યુવકમંડળ. વીરાણી–કચ્છ

કચ્છ દેશમાં મળેલી

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની જાહેર સભાના કામકાજનો

સ્થળ: વીરાણી–કચ્છ. સંવત ૧૯૭૬ ના

તા. ૨૮ માર્ચ ૧૯૨૦. ચૈત્ર સુદ ૯ ને રવિવાર.

રીપોર્ટ.

दुष्टोना विनाशार्थे

साधूओंना परित्राणार्थ

धर्म संस्थापनार्थ

हुं युगे युगे संभवुं छुं.

(મરાઠી સાખી.)

ધર્મ કર્મને ધોઇ નાંખ્યાં, ગાડર સમ ઝુકાવી,
ઉપરથી ઉપહાસ્ય કરાવી, ગાંઠનું ગરથ ગુમાવી,
આવી રસમ થકી ભાવી, ભુંશ્યુ શર્મ જરી ના'વી...આવી. અમર.

સ્વજ્ઞાતિ માટે પ્રમુખ અને સભાની મંજુરીથી,
છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર,
પટેલ રતનશી ખીમજી ખેતાણી–વીરાણી–કચ્છ.
પ્રમુખ,
શ્રી કચ્છ ક. પા. જ્ઞાતિસુધારક યુવકમંડળ. વીરાણી–કચ્છ

પ્રસ્તાવના.

અમારા વતન કચ્છ દેશમાં આવવા પછી, સાંસારિક સુધારા અર્થે અમારે જે પીરાણા ધર્મ વિરૂદ્ધ હિલચાલ ઉઠાવવી પડી છે, અને જેની શરૂઆત અમારા હાથથી મુંબાઈ મુકામે થએલ હતી, તે અમારા કચ્છ દેશના જ્ઞાતિભાઇઓની સમક્ષ પુનઃ સજીવન કરવાની તક અમને મળવાથી અમે ઇશ્વરના આભારી થયા છીએ. અમોએ અત્રે આવી કચ્છ દેશમાં આપણી જ્ઞાતિનું મુખ્ય સ્થળ વીરાણી મુકામે એક શ્રી કચ્છ ક. પા. જ્ઞાતિસુધારક યુવકમંડળની સ્થાપના કરી, અઠવાડીઆમાં બે વખત મીટીંગો ભરવાની શરૂઆત કરી, અને તેનું સારૂં આશામય પરિણામ જણાયાથી અમો દેશમાં બીજાં અન્ય સ્થળોએ પણ જ્ઞાતિભાઈઓની સભાઓ એકઠી કરવા ભાગ્યશાળી થયા છીએ. આ પુસ્તકના વાંચકોને જણાવતાં મને આનંદ થાય છે કે વીરાણી મુકામે યુવકમંડળે છ સભાઓ મેળવી તેમાં ઘણો ઉત્સાહ અને કર્ત્તવ્ય પરાયણતાનો રંગ જણાયો. તે સઘળી સભાઓનો સવિસ્તર હેવાલ આપવો બીનજરૂરી જણાય છે, પરંતુ સાતમી સભા ખાસ નોંધવા લાયક ગૃહસ્થોની હાજરી અને આશ્રય નીચે મોટી ધામધુમથી મળેલી હોવાથી માત્ર તેનોજ રીપોર્ટ મારા જ્ઞાતિભાઈઓની સેવામાં રજુ કરવાની રજા લઉં છું.

તા. ૧ જુન ૧૯૨૦.

Date of publication is 01-Jun-1920

પટેલ રતનશી ખીમજી.

કચ્છ દેશમાં મળેલી

શ્રી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની જાહેર સભાના કામકાજનો

રીપોર્ટ.

સ્થળઃ વીરાણી–કચ્છ. સંવત ૧૯૭૬ ના

તા. ૨૮ માર્ચ ૧૯૨૦. ચૈત્ર સુદ ૯ ને રવિવાર.

ઉપરોક્ત સભા શ્રી કચ્છ ક. પા. યુવકમંડળ જે વીરાણી મુકામે સ્થપાએલું છે તેના તરફથી તેમના નિયમ મુજબ બોલાવવામાં આવી હતી. આ સભામાં ગામ શ્રી **નખત્રાણા**, **દેવીસર**, ડયાપર અને કોટડા વગેરે ગામના ભાઇઓ ઘણીજ ઉત્કંઠાથી ભાગ લેવા અત્રે પધાર્યા હતા. સભામાં અન્ય જ્ઞાતિના સદ્‌ગૃહસ્થોની પણ સારી સંખ્યામાં હાજરી હતી. આશરે સભામાં ૪૦૦ પુરૂષો અને ૨૦૦ સ્ત્રીઓની મળી કુલ છસોહ માણસની હાજરી હતી. સભાનું કામકાજ સાંજના આઠ વાગ્યાથી શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. જે રાત્રે દોઢવાગે પુરૂં થયું હતું. તેનો સાંવસ્તર હેવાલ નીચે મુજબ આપીએ છીએ.

શરૂઆતમાં શ્રી ઉમીઆ માતાની સ્તુતિ સંગિતના સાધનો સાથે નીચે પ્રમાણે ગાવામાં આવી હતીઃ—

મંગલાચરણ.

(કલ્યાણની સાખી)

સુખદાતા સતિ પાર્વતી, દુઃસહ દુઃખ હરનાર,
સુખસંપતિ દો ભગવતી, વરદાઈ છો ઉદાર;
સેવકજન રંજન સદા, સુખદુઃખના આધાર,
અમર સમરતાં સહાય હો, નમું હું વારંવાર.

(અનંત એકજ છે અવિનાશી.—એ રાગ.)

સફળ કૃતિ કર માતુ હે મ્હારી,
સુમતિ પ્રેરક સદાયે દયાળી; સફળ.
જ્ઞાતિ હિત ચિત સ્થીર કરી સ્થાપો,
ઇચ્છું ભવાની કૃપાએ ત્હારી; સફળ.
અધમ ઉદ્ધારક જ્ઞાતિ કે ગંગા,
ઉભય શિવા નહિ અન્ય હિતકારી; સફળ.
દ્રઢિભૂત છે એ મંત્રજ મ્હારો,
સાધક તેનો **અમર** સુખાળી. સફળ.

ઉપર પ્રમાણે કુળદેવીની સ્તુતિ કર્યા બાદ કામકાજની શરૂઆત કરતાં સઘળા ભાઇ-ઓને ઉદ્દેશીને **ભાઇ લધા વિશ્રામ સોમજાણી નીચે પ્રમાણે દરખાસ્ત કરી.**

પરમપ્રિય જ્ઞાતિબંધુઓ અને બ્હેનો તેમજ અન્ય ગૃહસ્થો ! તમો આજે સઘળા યુવકમંડળના આમંત્રણને માન આપી આ સભામાં પધાર્યા છો તેના માટે હું યુવકમંડળ તરફથી આપનો આભાર માનું છું, મને અતીશય આનંદ થાય છે કે આજની સભામાં આપણા ગામ **વીરાણીના** મુખ્ય મુખ્ય આગેવાનોની ખાસ હાજરી છે અને તે ઉપરથી એમ ચોખું સમજાય છે કે જ્ઞાતીહીતના માટે જે વિચારો યુવકોએ અંગોકાર કર્યા છે તેજ વીચારોને આ સભામાં બેઠેલા વડીલ આગેવાનોનો ખાસ ટેકો છે. અને તેથીજ આ સભામાં જ્ઞાતી આગેવાન મુરબ્બીઓની હાજરી એજ આજના કાર્યની સફળતા સુચવે છે. આજની સભાનું કાર્ય નીરવીઘ્ને પસાર થાએ એજ હેતુથી આ સભામાં આપણા કાર્યને દીપાવનાર એક વિદ્વાન અનુભવી અને ઠરેલ વીચારના આગેવાનની પ્રમુખ તરીખેની ખાસ જરૂર છે. તો પછી મારા વીચાર પ્રમાણે આપણા ગામના **પટેલ લાલજી સેવજી નાકરાણીને** હું આજની સભાના પ્રમુખ થવાને લાયક છે. પટેલ લાલજીભાઇ તેમજ તેમનું આખું કુટંબ અને તેમના સ્વર્ગવાસી **પીતાશ્રી સેવજી પટેલ** પણ જ્ઞાતિહીતના કાર્યમાં હમેશાં ભાગ લેતા આવ્યા છે જેથી આ સભાના પ્રમુખ પા. લાલજી સેવજી થાય તેને તમો સગળા ભાઈઓ સંમંત થશો.

પ્રમુખ નીમવાની દરખાસ્તને ટેકો આપતાં ભાઇ પ્રેમજી ખીમાણીએ કહ્યું કે ભાઇ લધા વિશ્રામ સોમજાણીએ જે પ્રમુખની દરખાસ્ત કરી છે તેને હું મારા અંતઃકરણ પૂર્વક ટેકો આપુંછું. વિશેષ ટેકામાં ભાઇ સેવગણ લાલજીએ કહ્યું કે આજની સભાના પ્રમુખની દરખાસ્ત ભાઈ લધા વિશ્રામે કરી છે તેને **ભાઈ પ્રેમજી ખીમાણીએ** ટેકો આપ્યો છે અને હું વિશેષ ટેકો એટલા માટે આપું છું કે, આજની સભાના પ્રમુખ એ આપણા **ગામ** વીરાણીના મુખ્ય પટેલ છે. અને તે મારા પીતાશ્રી છે. તેઓશ્રી આ સભામાં પ્રમુખપદ લે એ અમો જુવાનીઆઓને માટે ઘણુંજ સારૂં છે. જેથી હું આશા રાખુંછું કે તેઓશ્રી પ્રમુખપદે બીરાજી સભાનું કામકાજ સરૂ કરશે.

સભાના પ્રમુખ.

ગામ **વીરાણી** ના **પટેલ લાલજી શેવજી નાકરાણીનું ભાષણ.**

પ્રીય જ્ઞાતીભાઇઓ, **સ્વામી શ્રી રેવાનંદજી** તથા અન્ય ગૃહસ્થો અને બેનો ! આજની સભાનું પ્રમુખપદ લેવાના માટે ભાઇ લધા વીશ્રામ સોમજાણીએ જે: મારા તેમજ મારા વડીલોનાં વખાણ કરી પ્રમુખ તરીખે મારી દરખાસ્ત મુકી છે. તેમજ તે દરખાસ્તને મારા મુરબ્બી **ભાઇ પ્રેમજી ખીમાણીએ** ટેકો આપ્યો છે તેમજ ખાસ મારા દીકરા સેવગણે, આ પ્રમુખ પદ મારે સ્વીકારવુંજ જોઇએ એવો જે ભાર મુકીને વિશેષ ટેકો આપ્યો છે જેમનાં માટે તે ભાઇઓનો તેમજ આ સભામાં બીરાજેલા સઘળા જ્ઞાતીભાઇઓનો હું આભાર માનું છું. હું સાચુંજ કહુંછું કે અમો દેશમાં બેઠેલા ભાઇઓ, આવી સભાઓના કામકાજથી અજાણ છીએ જેથી કોઇ આપણી જ્ઞાતીમાંથી વિદ્વાન ભાઇને આ કામ સોંપ્યું હોત તો વધુ સારૂ થાત, છતાં તમારી એમજ ઇચ્છા થાય છે કે આજની સભાનું પ્રમુખપદ મારેજ લેવું, તો હું એક જ્ઞાતી સેવા તરીખે એ કામ તમો સગળા ભાઇઓના મદતથી કરવાને તૈયાર છું. ભાઇઓ મને ત્રાસવર્ષથી આપણી જ્ઞાતીના હીલચાલ સું થાએ છે તે હું જોતો આવ્યો છું. મરહુમ સ્વર્ગવાસી મારા પીતાશ્રી પણ

એક ચુસ્ત સુધારાના હીમાયતી હતા; પરંતું, તેઓનો અભિપ્રાય જ્ઞાતીથી જુદું ન પડવું અને સુધારો કરે જવો, એજ સિદ્ધાંતપર હું પણ મારા પીતાશ્રીના પગલે ચાલું છું. લગભગ બાર વર્ષ થયાં થોડા ભાઈઓ પીરાણા ધર્મથી જુદા થયા છે. અને તેમણે જ્ઞાતિમાં ધર્મ સંબંધી શું શું ખામીઓ છે તે તેઓએ છાપાંદ્વારા પ્રસીદ્ધ કરી છે. હમણા બે વર્ષ થયાં એક કરાંચીમાં અને એક મુંબઇમાં તેમજ એક હમણા આપડા ગામ વીરાણીમાં યુવકમંડળ સ્થપાયાં છે. તે પણ જોશભેર જ્ઞાતીહીતની ચર્ચા કરે છે હું પોતે ગઇસાલ કરાંચી ગયો હતો ત્યારે કરાંચીના યુવક મંડળના અભીપ્રાય જાણ્યા છે. મારી તો ખાત્રી થઈ છે કે તમો જુવાનીઆઓએ જે કામ જ્ઞાતી હીતનું લીધું છે તે ઘણુંજ સારૂં છે. પરંતુ આપણી કચ્છની આખી જ્ઞાતી જ્યારે એ વાત ઉપાડી લેશે ત્યારેજ આપણી જ્ઞાતીનો ઉદય થસે. હમણાં મુંબઇવાળા ભાઇઓ દેશમાં આવ્યા છે તેઓના પ્રયાસથીજ વીરાણી ગામમાં યુવક મંડળ સ્થપાયું છે અને આજની સભા પહેલાં છ સભા વીરાણીમાં તેમજ એક સભા ગાંમ નખત્રાણાંમાં ભરાઇ છે. સભામાં થયેલું કામકાજ તથા ભાષણો સાંભળી આપણી જ્ઞાતીના ભાઇઓ તેમજ બેનો બહુજ વખાણ કરે છે. એટલુંજ નહી પણ સભામાં ભાષણ સાંભળવાને નખત્રાણા, દેવીસર, કોટડા, વિગેરે ગામે થી રાત્રે પણ કેટલાક ઉત્સાહી ભાઇઓ તેમજ બેનો આવે છે એજ આ કાર્યની સફળતા છે એમ પુરવાર થાય છે. બીજા ગામો કરતાં આપણા વીરાણી ગામના ભાઇઓમાં વીસેષ સંપ તથા ઉત્સાહ જોઉંછું. જેથી વીરાણી ગામ આજે કચ્છમાં આપણી જ્ઞાતી સુધારામાં પેલો નંબર ગણાય છે આપણી જ્ઞાતીના આગેવાનોને પણ વીરાણી ગામ ખાસ નજરે ચડી રહ્યું છે. પીરાણાનો કાકો લખમણ પણ આ ગામને જીવશે ત્યાં સુધી સંભારશે. સૈયદો પણ વીરાણી ગામને પોતાની ઝાંખી કોઇ દીવસ ન થાએ એવો બોધ પોતાના છોકરાઓને આપે છે. વીરાણીગામે, પીરાણે જતા પૈસાનો ગેરઉપયોગ થાએ છે, એવું સૌથી પહેલાં જાણ્યું છે. અને ત્રણ વર્ષ થયાં હુંડી પીરાણે ન મોકલવાની પેલ પણ ખાસ વીરાણી ગામે કરી છે. વીરાણી ગામે ખાનાનું નામ બદલી જયોતીધામનું નામ પ્રસીધ કરવામાં સ્વામી રેવાનંદજીનાં સંકલ્પની: સિદ્ધી પેલી મેળવી છે. સૈયદો ખાસ મુસલમાન છે. જેથી તે આપણને બોધ કરી સકે નહીં જેથી કચ્છમાં આવતા અટકાવવામાં વીરાણીએ સૌથી પેલી તકરાર રજુ કરી હતી. જેના પ્રતાપે સૈયદો કચ્છમાં આવતા બંધ થયા છે. ગેઢેરાઓના જુલ્મ સામે વીરાણી ગામે સજ્જડ લડત કરી ગેઢેરાઓને તેમની જુલ્મી સતાનુ ખાસ ભાન કરાવ્યું છે. તેવીજ રીતે મને હવે ખાત્રી થાય છે કે ખુદ વીરાણી ગામના ખેડુત ભાઇઓના જુવાન છોકરાઓએ જ્ઞાતી સુધારાનું કામ હાથમાં લીધું છે. જેથી વીરાણી ગામ તો તર્ત સુધરી જસે એમાં જરાપણ સંસય નથી તોપણ હું મારા જુવાન ભાઇઓને વિનંતી કરૂંછું કે ઉતાવળીઆ ન થતાં ધીરજથી સંભાળપુર્વક કામ કરશો. સભામાં બોલવાના માટે પણ સાદી અને સરલ ભાષામાં બોલવું કે જેથી કોઇને પણ માઠું લાગે નહીં. હું પોતે પણ કબુલ કરૂંછું, કે આપણી જ્ઞાતી શુદ્ધ ક્ષત્રીય હોવા છતાં એક શુદ્રથી પણ હલકી પંક્તીમાં આવી ગઈ છે. પીરાણાનો ધર્મ પાળવાથી આપણામાં કેટલાક દોષો એવા પ્રકારના છે કે મરી જનારને દાટવું, તેમજ લગ્નની ક્રીયા જે મુખી કરાવે છે તે પણ આપણી જ્ઞાતીને ન સોભે તેવી છે. તે સઘળું

Yuvak Mandals started about 2 years ago

ખાનાને જ્યોતિ ધામ નામ રાખવાની શરૂવાત વિરાણી ગામથી થઈ છે.

સુધરી જશે. તમે ધીરજથી, તમારી ચળવળ જારીજ રાખજો. પરમાત્મા તમને જરૂર જશ આપશે. જો કે આપણા ગામમાં પીરાણાની ઘણીખરી ક્રીઆઓ કાઢી નાખી છે, છતાં કંઈ દોષ જેવું હશે તો આપણે સૌ ભેગા થઇ તે પણ કાઢી નાખીશું.

તે શીવાય મારે તમને એક વાત પણ કહેવાની છે કે, તમે હમણાં આપણા ગેઢેરાઓ પંચના પૈસાનો કોર્ટોમાં જે ગેરઉપયોગ કરે છે, અને આપણા ગરીબ ભાઈઓને કનડે છે, તે જોઈ તમે આગલી સભાઓમાં જે તમારા વીચારો તમેં જણાવ્યા છે, તેમજ તમને જે ક્રોધ આવે છે તે તમારે હાલ તો શાન્તી પકડવી, અને જોયા કરો કે અંતે ધર્મોજય છે. ગેઢેરાઓના **પુન્ય** હવે પરવાર્યાં છે. માટે તેઓ પોતાનાજ **પાપે** મરવાના છે. છતાં આપણા ગરીબ ગ્નાતીભાઇઓને દુખમાં આપણે મદદ કરવી, એ આપણો ધર્મ છે. છેવટે હું એટલું કહુંછું કે આપણા ગામના રહીશ **ભાઈ નારણજી રામજી લીંબાણી**, તથા **ભાઈ નાયા સેવજી** તથા **ભાઈ રતનસી ખીમજી** ખેતાણીએ તમો જુવાન ભાઇઓને જે શીક્ષણ આપ્યું છે, તેનો ગેરઉપયોગ ન કરતાં સરલ રસ્તે ચાલજો. [**ભાઇ નારાયણ રામજીએ** અનેક સંકટો સહન કરી આપણે કોણ છીએ કયા દેશથી કચ્છમાં શા કારણે આવ્યા તથા આપણું અસલ ધર્મ શું છે વીગેરે બાબતોનું આપણી આખી ગ્નાતીને તેણે ભાન કરાવ્યું છે.] તેમજ તે **ગ્નાતી શુભેચ્છક ભાઈનો** પણ **આ સભામાં હાજરી** છે. જેથી હું તે **ભાઈ નારાયણ રામજી** તથા તેમના મંડળના સભ્ય નેતાઓનો આભાર માનુંછું. હું ગણોજ દીલગીર છું કે **ભાઇ નારાયણ રામજી** તથા તેમના મંડળના ભાઇઓની શીખામણ આપણે શરૂઆતમાં માની નહી અને તેઓને આપણાથી બની શકે તેટલું દુઃખ દીધું છે. છતાં તે ભાઇઓએ ધીરજ અને શાન્તીથી એ દુઃખો સહન કર્યાં છે. અને આજે આપણે સઘળાઓને તેણે પોતાના કરી લીધા છે. એજ તેમના ઉત્તમ ગુણની જેટલી પ્રસંસા કરીએ તેટલી ઓછી છે. તમો પણ સઘળા ભાઇઓ તેમના ઉત્તમ ચારીત્રનું અનુકરણ કરશો. એવી મારી તમને ખાસ વિનંતી છે. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું. અને તમે મને આજના પ્રમુખ તરીકે જે માન આપ્યું છે તેના માટે ફરીવાર તમારો આભાર માનુંછું.

પટેલ સેવગણ લાલજીએ કરેલું ભાષણ.

મેહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ તથા મહાત્મા સ્વામી રેવાનંદજી તથા ગ્નાતીભાઇઓ અને બેનો ! ભાઇઓ મને સાફ સમજાય છે કે આપડા માવીત્રોએ આપડુંને કેળવણીમાં પછાત રાખ્યાથી આપણે આપણું તેમજ આપણા ભાઇઓનું ભલું કરી શકતા નથી. **મુંબઈથી** જે ભાઇઓ અત્રે આવ્યા છે અને આપણી નાતના સુધારા માટે જે બોધ આપે છે, તે સાંભળી મને ગણોજ આનંદ થાય છે. આપણી નાતની અવદશા થઇ ગઇ છે એમાં તો જરાપણ શકા નથી. આપણી ગ્નાતીના સુધારા માટે પ્રથમ મુંબઈના મંડળ તરફથી અને પછી કરાંચીના મંડળ તરફથી આપણી ગ્નાતીના માટે જે લખાણો આવતાં હતાં તેના જવાબમાં, ઉગમણા પાંચાડાવાળા **રામજી કાકાએ** થોડા સ્વાલ જવાબ કર્યા પછી રામજીકાકાએ **પોતાનું લખાણ પાછું ખેંચી લીધું** તેવીજ રીતે માનકુવાના કણબી **પેથા રામજી** તથા કણબી **જીવરાજ વસ્તાએ** પણ **પીરાણા હીન્દુ ધર્મવિજય**

Book: Pirana Hindu DharmVijay

પતાકા નામનું પુસ્તક લખી **પીરાણા** ધર્મનો તેમજ **લખમણકાકો** બીજા ટીલાયત કાકા આગળના થઇ ગયા છે તેથી ગણાજ સારા અને પવીત્ર માણુસ નહીજ પણ દેવ જેવા લખમણ કાકો છે એવા પ્રકારના વખાણુ કરી ચોપડી છપાવી હતી. પરંતુ પાછળથી **પેથાભાઈ પીરાણે ગયા હતા** ત્યારે સૈયદોએ ભીડો ચડાવ્યો હતો જેથી લાચારીથી **પેથા રામજીએ** પણ પોતે ચોપડી નામે પીરાણા હીન્દુ ધર્મવિજય પતાકા છપાવી છે તેનો લેખ પાછો ખેંચી લીધો છે અને લખ્યું છે કે એ ચોપડીમાં લખાણુ છે તે મારૂં નથી, જેથી હું કેનસલ કરૂં છું. હું માનકવાના કણબી **પેથા રામજી** તથા કણબી **જીવરાજ વસ્તાને** પુછું છું કે તમે સતપંથ હિન્દુ ધર્મવિજયપતાકા નામનું પુસ્તક ખોટી મોટાઇ લેવા તેમજ વિદ્વાન તરીખે દુનીયામાં પ્રસિદ્ધ થવા તમારૂં નામ તમે આપ્યું ત્યારે તમને ખબર નોતી કે આપડામાં શક્તી નથી જેથી આવા ખોટા લેખમાં પોતાનું નામ આપી આબરૂના કાંકરા કરવા અને **જગબત્રીસીએ ચડવું** એના કરતાં તો આપડુમાં શક્તી નહોય તો પોતાનું ઘર ઝાલી બેસી રહેવું એ વધારે સારૂં છે. મારા સાંભળવા પ્રમાણે **ભાઈ પેથા રામજી** હડુડ **પીરાણા પંથી છે.** પોતે દરરોજ **મોર નબુવત** તથા બાજનાસું **નુરનાસું** પડે છે છતાં એ એલમે સહાયતા કરી નહીં, અને લાચારીથી સૈયદોની પાસે તેમજ આખી દુનીઆની પાસે **માફી માગવી પડી.** અને કેવું પડયું કે **એ લેખ મેં લખ્યો નથી પીરાણાના કાકાએ એક શાસ્ત્રીજી રોકયા છે તેમનો લખેલો છે."** ગણીજ શરમની વાત છે કે પીરાણાનો લખમણ કાકો આવી રીતે પડદા પાછળ ભાડુતી પંડીતો અને અને ભાઇ પેથા રામજી જેવા ભોળા માણુસોના નામથી પોતાનો તેમજ પીરાણા ધર્મનો બચાવ કરે છે પરંતુ અસત્ય વાત જાજી વખત ટકતી નથી કાકા સાહેબને તો હવે આપણા કચ્છના કણબીઓ સારી રીતે ઓળખે છે.

પીરાણા ધર્મના માટે અમે આપડા ભાઇઓને કહીએ છીએ ત્યારે કે છે કે એ ધર્મ તો આપડુંને નીચું જોવરાવે તેવો છે. પરંતુ જ્યાંસુધી મોટાં માવીત્રો બેઠાં છે તે કાંઈ સુધારો કરે નહીં ત્યાંસુધી કંઇ થાએ નહીં ભાઇઓ, હું તમને સાચુંજ કહું છું કે આપણા માવીત્રોનાં હૃદય નબળાં છે અને તે આપણા જોરાવર ગેઢેરાઓથી બ્હીએ છે તેથી કંઇ કરી શકતા નથી; હું તમોને એટલુંજ પુછું છું **પીરાણાનો લખમણ કાકો** જેદી ત્રણે પાંચાડાના આગેવાનોને લઇને વીરાણી માથે ચડી આવ્યો હતો, અને હુંડી લેવાને ઘણુંએ બળ કર્યું ઘણીએ માર પછાડ કરી પણ આપણે જુવાનીઆઓએ એકસંપ રાખ્યો હતો ત્યારે તેઓ કાંઇપણ કરી શકયા નહીં કાકે તેમજ ગેઢેરાઓએ ઘણુંએ બળ કરી ગાંમને **નાતબાર** કરવાની ધમકીઓ પણ આપી, છેવટે મંજુસ ત્રોડી પૈસા લઇ જવાની પણ તજવીજ કરી જોઇ પરંતુ આપણો સંપ જોઇ ઢીલે ડાચે, ખાધા વગર એમના એમ રવાના થઇ ગયા ત્યારપછી ફરીથી ત્રણે પાંચાડાના ગેઢેરાઓ ભેગા થઇ વીરાણી હુંડી લેવા આવ્યા હતા ત્યારે તો આપડા જુવાન ભાઇઓમાંથી એકાદ બે જણેજ તેઓની ખબર લીધી હતી અને તેથી ગેઢેરાઓ સમજી ગયા કે **વીરાણીમાં** જબરી કરવાથી આબરૂના કાંકરા થશે જેથી બીચારા ઢીલે મોંએ ચંદ્રવાસી થઈ ગયા, તે હવે આવશે હુંડી લેવા. ભાઇઓ તમે સમજી શકયા હશો કે આપણે સંપ રાખ્યો હતો તેમજ આપડું હૃદયબળ મજબુત હતું તોજ આપણે **વીરાણી** વાળાએ ગેઢેરાના તેમજ કાકાના જુલ્મનો સીધો

જવાબ વાળ્યો છે અને હવે તે **વીરાણી** ઉપર કદીપણ હુમલો કરી શકેજ નહીં જેવી રીતે **વીરાણીગાંમ મક્કમ** છે તેવીજ રીતે **નખત્રાણું** ગાંમ પણ **મક્કમ છે.** દીલગીરી માત્ર એટલીજ છે કે નખત્રાણા ગામનો પટેલ સવજી નપટ પીતળ છે એને ગેઢેરાના ભેગીઉ લાચુંખાવીઉં છે. જેથી નખત્રાણા ગાંમના ભાઇઓ આપણી માફક કરવાને જરા ડર રાખે છે. મનેતાં ગેઢેરાના જુલ્મની વાતું સાંભળી મારૂં માથું ફરી જાય છે. આપણી નાતના પૈસા ધોળે દીએ ખાઇ જાય છે તેમજ વગર કારણે લેવા દેવા વગર આપણા ભાઇઓને જે પીડે છે તેની ખબર લેવી જોઇએ, હું આ સભાને વિનંતી કરૂં છું કે હમણાં ગેઢેરા જે પૈસા કોરટોમાં વિનાકારણ ઉડાડે છે, તેનો જવાબ ખાસ લેવો જોઇએ, અને એ પૈસા ગેઢેરાઓ પાસેથી વસુલ કરવા જોઇએ હમણાં **ડયાપરવાળા** આપણા ભાઇઓએ એક બહાદુરીનું કામ કર્યું છે અને ગેઢેરાઓને મોઝમઝા કરવાનો સ્વાદ ચખાડયો છે. ગેઢેરાઓ **રામજી રતના અકરી**વાળાના માટે વીચાર કરવાને ડયાપર ગયા હતા ત્યાં માલપાણી ખુબ ઉડાડયાં અને કોરી અઢીસોના આશરે ખર્ચ થયું હતું. ગેઢેરાઓ રવાના થવા માંડયા ત્યારે ખર્ચનો આંકડો ડયાપરવાળાએ ગેઢેરાને આપ્યો ત્યારે ગેઢેરાઓ બોલ્યા કે એ ખર્ચ તો ખાનાખાતે લખી નાખો, ત્યારે ડયાપરવાળા ભાઇઓએ કહ્યું કે તમારા જેવા તો રોજ આંહી ખાવાને આવશે તેનું ખર્ચ દેવાને અમારા ખાનામાંથી પૈસા અમે આપીશું નહીં એ ખર્ચ તમારે આપવુંજ પડશે ત્યારે ગેઢેરા બોલ્યા કે આતો નવાઇની વાત. ગેઢેરાઓનું ખર્ચ તો કોએ હજુ લીધું નથી ત્યારે ડયાપરવાળા ભાઇએ કહ્યું કે તે અમેતાં લેશું, અને જો તમે નહીં આપો તો તમારીઉં **ઘોડીઉં** છે તેનું હમણાજ **લીલામ** કરીને વસુલ કરશું **ડયાપરવાળા** ભાઇઓએ સંપ કરી પ્રથમથીજ નકી કર્યું હતું કે પૈસા ગેઢેરા પાસેથી લેવા છે. તે અંતે તેનીઉં એ ઘોડીઉં છોડી લીધીઉં, જેથી લાચારીથી ગેઢેરે ખર્ચ ચુકાવી દીધું અને રવાના થયા તેવીજ રીતે હું તમો ભાઇઓને ખાસ સલાહ આપું છું કે, હરામનું ખાનારા ગેઢેરાઓ જે ગામમાં ભેગા થઇ માલપાણી ઉડાડે છે તેના ખર્ચો તથા વિના ફોકટ પૈસાની બરબાદી કરે છે, તેના હીસાબ કોરટે ફરીયાદી માંડીને લેસું ત્યારેજ આ દાઢના ચસ્કેલ ગેઢેરાઓ પાંસરા થશે એમ મારૂં માનવું છે આટલું બોલી મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું.

પટેલ વાલજી ભીમજી નાકરાણીએ કરેલું ભાષણ.

પ્રમુખ સાહેબ અને જ્ઞાતી ભાઇઓ અને બેનો! હું વિદ્વાન નથી જેથી આપની સમક્ષ ભાષણ કરી તમને બોધ આપું. બાકી હું કહું છું કે જે ભાઇઓ ભાષણ કરે છે તે સાચે સાચું કહે છે. આપણા ગેઢેરાના જુલમની વાતુંતાં હવે હદ ઉપર થઇ ગઇયું છે. આપણા પંચના પૈસા કોરટોમાં વિનાકારણ વાપરે છે તેનો જવાબ લેવો જોઇએ. બાકીતાં હું પીરાણે ત્રણ વખત ગયેલ છું તેમાં છેલીવાર હું ગયો હતો ત્યારે મેં ત્યાં એક સૈયદના ઘરે જીવહીંસા થતાં નજરો નજર જોઇ છે. હું તથા ગામ નખત્રાણાના બે જણ મળી અમો ત્રણેજણા પીરાણામાં ફરતા ફરતા સૈયદોના ઘર આગળ આવ્યા તો ત્યાં એક કુકડાની નડી કાપેલ કુકડું ઠેકડા મારતું હતું, ત્યારે મેં કહયું કે આ કુકડું ઠેકડા કેમ મારે છે

ત્યારે બીજા આપણા ભાઇએ કહયું કે નડી કાપી નાખે તો ઠેકડા મારે. મેં કહયું કે આ બીચારા કુકડાની નડ્ડી કોણે કાપી હશે ! ! સૈયદોના ઘર આગળ આવું કુકર્મ કોણે કર્યું હશે. ત્યારે નખત્રાણાવાળા ભાઇઓએ કહયું કે એતો **સૈયદો** કુકડાં **મારીને ખાય-** છે, તેણે કાપી હશે એટલામાં એક **સૈયદ** ઘરમાંથી બાર આવ્યો અને નડી કાપેલ કુકડાને ઉપાડીને ઘરમાં લઇ ગયો, ભાઇઓ આ દેખાવ જોઇ મનેતાં ભોંત આવી ગઈ. ને વીચાર થયો કે આપણા ખરા પરસેવાના પૈસા આપણે પીરાણે ધર્મ થવા માટે મુકીએ છીએ પરંતુ ધર્મના બદલે આ પ્રમાણે ધાતકી રીતે જીવોની હીંસા થાય છે, એનું પાપ આપણા ભાઇઓને લાગે છે જેથી આટલું આટલું સુધારાવાળા ભાઇઓ કે છે છતાં આપણુને ગડ બેહતું નથી, કાકાઓ ડિંગું હોકે છે કે સૈયદો તો હરીવંશી બ્રાહ્મણ છે એ વાત તદન ખોટી છે. દાઢી કુડાવે છે અને નીચે ધોતીઆં પેરે છે તેથી સૈયદો બ્રાહ્મણ થાએ નહી, આપણને છેતરવાને અને પૈસા કઢાવવા માટે સૈયદો દાઢી કુડાવે છે. ભાઇઓ, હું તો તમને કહું છું કે પીરાણાનું ધર્મ તથા પીરાણે જે ધેગું ચડે છે અને રાધેલા અનાજનું સદાવ્રત છે એ વાત ખોટી છે ત્યાં કાંઈપણ ધર્મ થતું નથી કાકાઓને મોઝમઝા કરવા તથા સૈય-દોને જીવહીંસા કરવા પૈસા મોકલીએ છીએ તેનુંજ કર્મ બંધણ આપણને નડે છે. માટે પીરાણે આપણા કણુબી ભાઇઓનો એક ઢીંગલો પણ જાએ નહીં એવો પકો બંદોબસ્ત કરવાને આ સભા પાસે મારી વિનંતી છે આટલું બોલી હું બેસી જવા રજા લઉંછું.

ભાઇ રતનશી ખીમજીએ કરેલું ભાષણ.

મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ સ્વામીજી તથા જ્ઞાતીભાઇઓ અને બેનો ! હું કંઇ પણ બોલું તેના અગાઉ હું આપ સર્વ વડીલ ભાઇઓની ક્ષમા માગું છું, દેશમાં આવ્યા પછી મારા યુવાન ભાઇઓના અભીપ્રાય જાણ્યા પછી તેમજ અન્ય જ્ઞાતિઓ પાસેથી પણ આપણી જ્ઞાતીની અધમ દશા આપણાજ ભાઇઓના હાથે થાય છે, એવું સાંભળયા પછી મારા હૃદયમાં અતીશય દીલગીરી થાય છે. અને તેજ દીલગીરીની કર્મ કથા હું આજે આ સભા સંક્ષ કહેવા માગુછું. અને એટલાજ માટે હું પ્રથમથીજ આપની ક્ષમા ચાહુંછું. કેટલીક વાતો મારા ખસ અનુભવની છે તેમજ કેટલીક વાતો પ્રતીષ્ટીત ભાઇઓના મોઢાથી સાં-ભળેલી છે. આપ તેની તુલના કરજો અને ખરી ખોટી વાતો શું છે તે આપ ધ્યાનપૂર્વક સાંભળશો. મુંબઇમાં અમે ગણુા ગપગોળા સાંભળીએ છીએ, તોપણ દેશમાં આવ્યા પછી જ્ઞાતી આગેવાનોના જુલ્મની વાતો સાંભળી મારા તો કાન બેરા થઈ ગયા છે. આપણી જ્ઞાતીના માટે એમ કહેવાય છે કે આ જ્ઞાતી અજ્ઞાન છે કેળવણીથી પછાત છે, તેથીજ તેની અધોગતી થઈ છે. કોઇ કહે છે કે મ્લેચ્છ સૈયદોના સ્પર્શથી જ્ઞાતીનું તેજ હણાઇ ગયું છે. બંધુઓ આ સઘળી વાતો સાચી છે, પરંતુ એ સઘળા દોષો કરતાં તો, આપણી જ્ઞાતીને પાયમાલ કરનાર આપણે માની લીધેલા આપણા આગેવાન ગેઢેરાઓ છે. જ્ઞાતી-આગેવાનોનો ધર્મ આપણા ભાઇઓને નિતી અને સદબોધ આપી સગળા ભાઇઓને ન્યાય આપવાનો છે, પરંતુ તેના બદલામાં આપણી જ્ઞાતીના આગેવાનો કેવળ અન્યાયી, અધર્મી અનીતીવાન અને ભ્રષ્ટાચારને ઉત્તેજન આપનારા છે જેની વાતો આજે દુનીઆમાં જાહેર છે. કચ્છદેશમાં વસતી અન્ય જ્ઞાતીઓની પાસેથી આપણા આગેવાનોનાં કાળાં

Saiyad = Brahman

કુકર્મોની કથા સાંભળી અમો શરમાઈ જઈએ છીએ, આગેવાનોએ હવે તો હદજ વાળી છે પોતે આગેવાન હોવાનો દાવો કરનારની હું આજે તમને થોડી ઓળખાણ આપુંછું. સ્વર્ગસ્થ અબૈઇ મુખી ગુજરી ગયા છે તેમના માટે હવે કંઈ બોલવાનું હોયજ નહીં. તોપણ એ વૃધ્ધે આપણી જ્ઞાતીને અધમદશામાં તેમજ હલકી વર્ણમાં ઉતારી પાડવાને મુખ્ય પાર્ટ ભજવ્યો છે.

શુદ્ધ આર્ય હીન્દુપણામાંથી ઉતારી નાખવાને આ મુખીએ આખી જીંદગીપર્યંત પોતાનું જીવન ગાળ્યું છે. કણબીઓએ ગાય માતાને પાળવી નહીં તેમનું દૂધ અપવિત્ર છે આવો બોધ આપી, કણબીઓના ઘરેથી ગાયો છોડાવી હતી, અને ભેંસો રખાવી હતી. તે સીવાય કેટલાક આપણા કણબી ભાઈઓને **નમાજ** પડાવતાં આ મુખીએ સીખાડયા હતા. તેમજ કેટલાક ભાઇઓને **કબરસ્તાનમાં રાતનાં આંખે પાટા બધાવી કલમાઓ પઢાવ્યા** છે. કણબીની જ્ઞાતીને મુમના ઇત્યાદી ઇલ્કાબોથી વીભુષીત કરનાર આ મુખીના માટે ઘણું બોલવાનું છે પરંતુ તેમના મરણ પછી બોલવું એ હવે નકામું છે. ઇશ્વર કૃપાથી હવે તેમના બોધને કોઈ ગણકારતું નથી. **માનકવાના રામજી પટેલ** પોતે આગેવાન હોવાનો દાવો કરે છે. છતાં તે પોતે કેવો પ્રતીષ્ટીત માણસ છે તે તેણે હમણાં છેલો સંબંધ ધનબાઈ નામની મગવાણાના કણબીની દીકરી સાથે કર્યો છે તે બાઇ વટલી ગઇ હતી. કાઠીઆવાડના એક મુસલમાન સાથે ભાગીગઇ હતી, તે તેરેવર્ષે કચ્છમાં અરબસ્તાન, મક્કા ઈત્યાદી જગ્યાએ હજ પડીને આવી છે. તેને દઈસુદ્ધી પ્રાયશ્ચિત કર્યા સીવાય, **માનકવાના** પટેલ અને પોલીસ પટેલના હોદ્દા ભોગવનાર કણબી **રામજી દેવજી**એ પોતાની ધર્મપત્ની બનાવી છે. છે કોઈ કણબીમાં સત્તા કે, રામજી પટેલ આવી વટલેલને ઘરમાં બેસારી છે. છતાં કોઈ પુછનાર ? ગામ **દેશલપુરના** એક રાક્ષસી કામ કરનાર કણબી **મનજી પેથા માકાણી** પોતાને એક આગેવાન ગેઢેરા તરીકે માને છે આ મનજી પટેલની કર્મકથા પણ ખાસ જાણવા જેવી છે. આ વીર આગેવાને પોતાની જીંદગીમાં એક પણ એવું સારૂં કૃત્ય નથી કર્યું કે એક વાતથી પણ સંતોષ માનીએ. **તેણે** લાંચ રૂષવતો ખાધામાં બાકી રાખ્યું નથી એતો જાણે કે ઠીક. પરંતુ એક વખત તેના ઉપર ફોજદારી કેસ થયો હતો, અને સામા પક્ષે તેને જતો કર્યો હતો આવા હરામી માણસોનો વંશ પણ વંઠેલજ છે. મનજી પટેલની મોટી દીકરી લોડવાના કણબી દેવસી માવજીના દીકરા ગોપાલ દેવસી વેરે પરણાવી હતી તે ગોપાલ ગુજરી જવા પછી એ બાઈ મનજી પટેલને ઘેરજ રહેતી હતી બાઇ વીધવા છે. તેને હરામના હમેલ રહ્યાં અંતે છોકરો જન્મ્યો ચ.ર દીવસ પછી એ છોકરો મરી ગયો, છતાં કોઇ નાતમાં છે કોઇ પુછનાર મનજી પટેલને ? મનજી પટેલની નાની દીકરી લોડવાના કણબી મુળજી લખુના છોકરા વીરજી મુળજી વેરે પરણાવી છે તે બાઇ માવીત્રેજ રહે છે સાસરે જતી નથી. તે બાઇને પણ હરામી હમેલ રહેલાં તેને માસ છ થઈ ગયા ત્યારે મનજી પટેલને ખબર પડી તેથી પટેલ પોતાની દીકરીને તેડીને ગામ લોડવે એના સાસરાના ઘરે મુકવા આવ્યાં ત્યારે તેના વેવાઈ મુળજીએ કહ્યું કે તમારી દીકરીને અમે રાખસું નહીં, ત્યારે મનજી પટેલે ગેઢરાઓને મળીને પોતાના વેવાઇને ત્યાં જબરીથી રખાવી, તે બાં હજુ તેનાજ ઘરમાં છે, તે સીવાય આ પટેલ પોતે બહુજ હુશીયાર અને ચાલાક છે. હમણાં થોડા દીવસો ઉપર પોતાના દીકરાની વહુએ સસરાજી પાસે

Should not keep Cow

Offered Namaz

ફરીયાદ કરી હતી અને તેનો આ પટેલે ફેંસલો આપ્યો છે. તે ઉપરથી આપ જોઈ શકશો કે મનજી પટેલ કેવા ચારીત્રવાળા અને ધર્મીષ્ટ છે. આ પટેલ પોતાના લાગતા વળગતા પટેલીઆઓની સાથે હંમેશાં મળતા રહે છે. એક બીજાના કુકર્મો ઉપર ઢાંકપીછોડો કરવાને બહુજ કાબેલ માણસ છે. દીકરાની વહુએ સસરાજી પાસે ફરીયાદ કરી કે બાપા તમેં પટલાઇ કરો છો. નાતમાં આપણી આબરૂ પણ સારી છે પણ તમેં ઘરમાં કાંઇ ધ્યાન દેતા નથી જેથી કોક દીવસ આબરૂ ઉપર પાણી ફરસે એટલે મનજી પટેલ બોલ્યા કે તે સું વહુ બાપા? એટલે વહુ બોલ્યાં કે, તમારો દીકરો તો ગમે ત્યાં લોફર પણે વર્તે છે, તેની તો તમારી આબરૂ મોટી છે તેથી કંઇ હરકત નહીં આવે પરંતુ તમારી દીકરીઉં ખરાબ રસ્તે વરતે છે તેનો બંદોબસ્ત કરો તો સારૂં. ગાંમમાં માણસો વાતો કરે છે તે ઠીક નહીં, તમે મોટા ને તમને કોઈ કહે નહી જેથી હું આપણા ઘરની વાત છે તે તમને કહું છું માટે ધ્યાનમાં રાખજો આટલી વહુની વાત સાંભળી આ વીર નરે સીંહ ગર્જના કરી કે, “મારો દીકરો તેમજ દીકરીઓ ગમે તેમ વરતે તેને તું કેનાર કોણ? બસ હું પટેલતોજ ખરો કે તારોજ છુટકો કરૂં તનેજ મારા ઘરમાંથી કાઢું તોજ હું મનજી પટેલ ખરો.” બસ પટેલની પ્રતીજ્ઞા એ ભીષ્મ પ્રતીજ્ઞા. તર્તજ તેણે તેમના મળતીઆ આગેવાનોને બોલાવ્યા અને વહુનો બાપ લોડવાનો કણબી મેગજી ખેતા ઘોળુને પણ તેડાવ્યો મનજી પટેલના મળતીઆ આગેવાનોએ વીચાર કરીને ફેંસલો આપ્યો, અંતે મનજી પટેલના વેવાઇ મેગજી ખેતાને કહ્યું કે “તમેં કોરી ૪૦૦) દંડ આપો અને તમારી દીકરીનો નાત છુટકો કરે છે,” ત્યારે વહુના બાપે કહ્યું કે “મારી દીકરીનો કંઈ વાંક કે ગુનો સું છે જેહું દંડ આપું,” ત્યારે મનજી પટેલના મળતીઆ આગેવાન ગેઢેરાઓએ કહ્યું કે નાતને ધ્યાનમાં આવે છે માંટે તમારાથી ના કેવાય નહીં ત્યારે મનજી પટેલના દીકરાની વહુએ નાતની વચે કહ્યું કે મારો છુટકો તે તમે શા આધારે કરો છો મારો કંઇ વાંક કે ગુનો છે? વગર વાંકે તમો નાતીલાથી પણ મારો છુટકો થસે નહીં મને પંદર વર્ષ થયાં પટેલના દીકરાની સાથે ઘરસંસાર ચાલે છે મને ત્રણ છોકરાં થયાં છે, મારા સસરાને ઘરની સીખામણની વાત કહી તેથી મારો છુટકો કરવાને નાત ભેળી કરી છે, મારા સસરાનેતાં હવે શરમ પણ પોચતી નથી દીકરાની વહુનો છુટકો કરાવતાં શરમાતા પણ નથી. હું સાફ તમો નાતીલા મા બાપ છો તેને કહું છું કે મારા સસરાંને જો હું પસંદ પડતી ન હઉં તો ભલે એના દીકરાને બીજી પેણાવે. તથા તેમની દીકરીઓને જોઇ તેમ કરે” આ પ્રમાણેનું બોલવું બાઇનું સાંભળી નાતીલા પણ વીચારમાં પડી ગયા ત્યારે મનજી પટેલને પુછ્યું કે હવે સું કરવું? ત્યારે મનજી પટેલ બોલ્યા કે ગમે તેમ કરો પણ એ વહુ મારા ઘરમાં ખપે નહીં ત્યારે આગેવાનોએ વીચાર કરી વહુના બાપને કહ્યું કે તમને એક ત્રાંબીઓ પણ દંડ નહીં અને પટેલના ઘરના દર દાગીના તમારી દીકરીના છે તે સીખે ભલે તમારી દીકરી લઇ જાઓ પણ તમારે છુટકામાં સહી કરવી પડસે. જો તમેં આનાકાની કરશો તો પછે નાતના હાથ મોટાછે. તેમજ આગેવાન ગેઢેરાનું કહ્યું નહીં કરો તો પછે તમને નાતબાર રહેવું પડસે. મમત કરવામાં સાર કાઢસો નહીં આમ બાઇના બાપને આગેવાનોએ જુલાબ આપ્યાથી તે બીચારે છુટકાની સહી કરી આપી. બન્ધુઓ! કેટલી દીલગીરીની વાત છે કે આ પટેલ પોતાના ઘરમાં

આનગીમાં વહુએ વાત કરી તેમાં આ પટેલે રજનોગજ કરી નાખ્યો. ઉંદર મારવા માટે ડુંગર ખોદી નાખ્યો. સરમ છે આવા નાલાયક પશુ જેવા અધમ અનીતીવાન આગેવાનોને ! ! ભાઇઓ ગણાજ અફસોસની વાત છે કે આપણી જ્ઞાતીમાં આવા નીચ ધંધા કરનારા આગેવાનો આપણા ઉપર રાજ્ય સત્તા ભોગવે છે. અને આપણે તેનો મુંગે મોઢે સ્વીકાર કરીએ છીએ. આ ચડાળ પટેલ નાતમાં હજુ પટલાઈ કરે છે, તેને પોતાના પાપી કૃત્યનો લેશ પણ પસતાવો થતો નથી તેમ તેને નામની પણ સરમ નથી. ભાઇઓ તમેં જો હવે આંખ નહીં ઉગાડો તો આવા અધમ લોકો આપણી જ્ઞાતિને ક્યાં સુધી પાયમાલ કરશે તે કહી શકાતું નથી. તે સીવાય આપણી જ્ઞાતીમાં એક માણુસ એવો મોઢેથી બકવાદ કરે છે કે કચ્છના કણબીઓની ત્રણે પાંચાડાની નાતનો હું આગેવાન રાજા છું હું ગમે તેવો ન્યાય કરૂં, ગમે તેવી રીતે વરતુ તેનો કોઇએ જવાબ લેવો નહીં. અને ખરૂં કહીએ તો તેના કુકર્મોનો કોઇ જવાબ પણ લેતું નથા, ઘણીજ અફસોસ કરાવનારી બીના છે. આ વીર મહાશય જ્ઞાતીને પાયમાલ કરવામાં નંબર પહેલો ધરાવે છે. તે અસુર મુરતીનું નામ કરમસી ગેઢેરા ગામ નેત્રાનો છે તેણે આખી જીંદગી ધર્માદાપંચના નાણા ખાઇને રાવણના જેવડી જબરજસ્ત કાયા વધારી છે. આ આગેવાનના કુકર્મની કથા લખવા બેસીએ તો એક મોટું દરદાળ પુસ્તક લખાય પરંતુ આગળની વાતો જતી કરીએ તોપણ હમણાં થોડાં વર્ષો પેલાં રસલીઆ ગામમાં કણબી ભાઇઓમાં આપસ આપસમાં તકરાર થવાથી એક ખુન થયું હતું તે આ આગેવાને ખુન છુપાવવા ખુબ પૈસા ખાધા હતા અને તેની તપાસ મેરબાન પોલીસ કમીશનરે નખત્રાણા ગામના પલીવાડ શેઠ વેલજી માધવજીના બંગલે આ નાયકની કરી હતી. જોકે પૈસા ખાવામાંતો સાંભળવા પ્રમાણે ગણા જણ હતા પરંતુ માર ખાવાના માટે આ પટેલ એકલાજ હતા. તે સીવાય તેના અનેક કુકર્મો ઉપર ધુળનાખીએ તોપણ છેલે છેલે હમણાં તેણે એક એવું જાલીમ કૃત્ય આખી જ્ઞાતીથી વીરૂધ કર્યું છે કે તે કદાપી માફ થઈ શકેજ નહી. તેણે જબરજસ્તીથી ભાઇ બેનને પરણાવ્યાં હતાં તે આખા કચ્છમાં આ વાત પ્રસીદ્ધ છે આવું અધમ અને નીરલજ કૃત્ય કરતાં ઘણા માણસોએ તેને અટકાવ્યો પરંતુ પોતાની ટેક જવાથી એ વાત તેણે માની નહી. લગ્ન કરવાનાં હતાં તે બાઇએ તેમજ પેણનાર ભાઇએ પણ આ વાતની ના પાડી અને કહ્યું કે આવું અગટીત કાર્ય કરવું તે સારૂં નથી. પરંતુ આ રાક્ષસી હૃદયના પથર જેવા માણસે હઠલીધી તે મુકી નહી. ગરીબ બીચારા કણબીઓને નાત બારની બીકથી કરીને આંવું અસુભ ન છાજતું કામ પણ કરવું પડયું. આ જોડાનો એક મહીનો દહાડો ઘરસંસાર ચાલ્યો એટલામાંતો આખી નાતમાં હોહાકર મચી રહ્યો. અને અંતે ત્રણે પાંચાડાની નાતે મળી સંમંધ તોડાવી નાખ્યો. ત્યારે પેલી બાઇએ ફરીયાદ કરી કે " મારી આબરૂ જાએ છે તમે નાત મારી વારે ચડો, ત્યારે તમે મને કંઈ મદત કરી નહીં અને પાછળથી કામ બગડી ગયા પછી વારે ધાયા. મારી આબરૂને નુકસાન થયું છે તેનો કોણ જવાબ આપે છે " ત્યારે પણ આ કર્મચંડાળ કરમસી ગેઢેરે રસ્તો કાઢી આપ્યો કે અઢી હજાર કોરી બાઇને નાતના ફંડમાંથી આપવી આ ફેંસલો બધા આગેવાને કબુલ કર્યો પરંતુ આ ઝાલીમ ઝુલમગારનો એક ત્રાંબીઓ પણ કોઇએ દંડ કર્યો નહીં. આવો છે આપણી જ્ઞાતીનો ન્યાય ! તમો સગળા ભાઇઓએ સરમાવું જોઇએ છે કે આવા અધમ

લોકોના હાથથી આપણી જ્ઞાતીનું કોઇ દીવસ પણ ભલું થવાનું નથી. તે સીવાય **નખત્રાણાનો સેવજી પટેલ** પણ આવા નીચ લોકોના પગડે ચડી પોતે કુકર્મ કરતાં શીખ્યો છે તે તમો સગળા ભાઇઓને ખ્યાલમાં છે. છતાં તમે કેમ તેની પાસેથી દાદ ફરીયાદ માંગતા નથી થોડા વર્ષો પહેલાં ગામ કોટડામાં આગેવાનો ભેગા થયા હતા ત્યારે નાતનો કંઇ પણ કેસ હાથમાં ન આવ્યો, જેથી ધ્યાન પોચાડતાં એક બાઇની કોઇએ વાત કરી કે ફલાણી બાઇને હરામી હમેલ છે. બસ આ વાત હાથમાં આવી કે તર્તજ બાઇને ખાનામાં તેડાવીને ધમકીઓ આપવા માંડી અને કહ્યું કે, “ કહી દે તને કોના ઓધાન છે ?” બાઈ શરમાઇ ગઈ તોપણ છેવટે કહ્યું કે મારા ધણીના છે. તે વખતે જ્ઞાતીના આગેવાનોએ આ બાઇના ઉપર ગાળોનો વરસાદ વરસાવ્યો તેટલુંજ નહી પણ એવો હુકમ પણ કરી નાખ્યો કે “ બસ એ બાઇને બાંધીને મારો એટલે ઝટ કહી દેસે. ” આવી ધમકીઓ આપવાથી બાઇ ગભરાઈ ગઇ અને તેણે એક આગેવાનને કહ્યું કે “તમે નીચે આવો હું મેડી ઉપર આટલા નાતીલાની વચે કહીશ નહીં, નીચે તમારી પાસે બધી વાત કરીશ ” આમ કહી તે બાઇ મેડી ઉપરથી નીચે આવી અને પેલા આગેવાનને કહ્યું કે થોડીવાર પછી તમે મારે ઘેર આવજો એમ કહી બાઈ ચાલતી થઇ. રસ્તામાં બાઇએ વીચાર કર્યો કે વીના ફોકટ નાતીલે મારી આબરૂ પાડી. હવે જીવીને દુનીઆમાં શું મોઢું બતાવું. ખરી વાત ગેદેરા માનતા નથી. અને જબરીથી કોઇનું ખોટુ નામ આપી જીવવું તેના કરતાં તો મોત સારૂં છે. આવો વીચાર કરી બાઇ ઘેર ન જતાં તર્ત કુવા ઉપર ગઇ પોતાની આબરૂ જાળવવા કુવામાં પડી **આપઘાત કર્યો.** બન્ધુઓ ! કેટલા જુલ્મની વાત. આતે કણબીની નાત કે કોઇ કસાઇની જાત ! થોડીજ વારમાં જાહેર થયું કે પેલી બાઇએ કુવામાં પડી આપઘાત કર્યો, આ ખબર કોટડાના ખાનામાં હરામનું ખાઇ પી મસ્ત થઇ માતેલા પાડા જેવા એ ફીકરા, ફક્ત કોઇપણ કેસ હાથમાં આવે તો આજના ખાધા પીધાનો ખર્ચ તથા પાંચ પાંચ કોરી ધુંજામાં પડે એટલીજ ફીકરવાળા આ આગેવાનોને ખબર થઇ કે તેઓનો તો રામજ રમી રહ્યા. હાય હાય હવે શું થશે કેટલાકો વીચાર કરવા મંડયા કે ભુંડી થઇ, હવે પટલાઇ કરતાં ભુલી જસો. આમ ખોટી ધમકીઉ દેતા તે હવે તમને વીચાર કરવો પડસે. કોઇ કેવા લાગા કે અમે તો પેલેથીએ કેતા હતા કે આવી રીતે કોઈની આબરૂ ઉપર ઉતરવું તે ઠીક નહીં, પણ તમે માન્યું નહીં આમ સૌ એક બીજાના દોષ કાઢવા મંડી પડયા. કેટલાક હીમતવાન બાહદુરેજંગ બોલી ઉઠયા, કે આમ મુતરી શું જાઓછો. એમાં છે શું, બહુ થશે તો હજાર બારસો કોરી ન્યાયાધીસ તથા ફોજદારને આપવી પડશે, તો દેશું. કયાં નાતને કોરીઉનો ટોટો છે. તેવામાં એક આસામીએ કહ્યું કે આવતી કાલેજ નખત્રાણે ટીંગાણા પડયા હશો, અને આબરૂ જસે તેનું શું ? આંમ વીચાર કરતા કરતાં સુતાતો ખરા પણ ઊંઘ આવી નહી. રાતરે એક વાગાના સુમારે બે આસામી ઉઠયા તેને લુગડાં પેરવાનું પણ ભાન રહ્યું નહીં આંગડીઉ ઉંધીઉ પેરીઉં. અને મેડી ઉપરથા નીચે ઉતર્યા અને ગુપચુપ પોતાની ઘોડીઉં ઉપર કાઠાં માંડયા, તેમાં કાઠાં પણ ઉંધાં માંડયાં. ઉંધાંતો ઉંધાં પણ ચડીને થયા રવાના, તે કઇ દીશામાં જાય છે તેનું પણ ભાન રહ્યું નહીં. આવી રીતે રાત વચ્ચે જે આગેવાનો રાતરે બાઇને ધમકીઓ આપતા હતા અને બાંધીને માર મારવાનું કેતા હતા, અને સીંહ ગર્જનાની માફક ત્રાડુકતા હતા તે શેરી

માંયલા સીંહ જેવા બનીને ગુપચુપ રાતોરાત કોટડા ગાંમને સલામ કરી પલાયન થઇ ગયા-જે બાઇએ આબરૂ જાળવવા આપઘાત કાર્યો તે જીંદગીથી ગઈ. તે સીવાય એક આબરૂદાર ગૃહસ્થની દીકરીનો અકાળે વીના અપરાધે જ્ઞાતીના આગેવાનોના જાલીમ જુલમથી અંત આવ્યો. એક ગૃહસ્થ પોતાની સગર્ભા સ્ત્રીથી હંમેસનો વિયોગી રહ્યો.

આવો છે આપણી જ્ઞાતી નો ન્યાય, બન્ધુઓ ગણીજ શરમની વાત છે આવા આવા અન્યાયો અને જુલ્માટ ભરેલાકાર્યો જો તપાસીએતો આપણા આગેવાનોના કર્મની કથા-નું મોટું ભાગવત બને. હવે હું મુળ વીષય ઉપર આવું છું. તેમાં નખત્રાણાના પટેલ સેવજીના પ્રાક્રમની કથા આવે છે. જે બાઇએ કુવામાં પડી આપઘાત કર્યો એ વાત ગઇ ગુજરી થઇ ગઈ. બાઇનાં સગાં વાલાં સૌ રોઇ રડી બેસી રહયાં પરંતુ કોટડામાં આગેવા-નો ભેગા થયા અને કંઇ વળયું નહીં તેથી એવો પ્રપ્રંચ ઉભો કર્યો કે જે બાઇ કુવામાં પડી તેનો કેસ ઢાંકવા માટે ન્યાયાધીસ અને ફોજદારને આપવું પડશે માટે કોરી બે હજાર જોસે જેથી **નખત્રાણા વીરાણી કોટડા વીથોણ અંગીઆ મથલ** ઇત્યાદી ગામોમાંથી જ્ઞાતી પંચના પૈસા રહે છે તેમાંથી કોરી અઢારસો નખત્રાણા સેવજી પટેલને આપી. તે એટલા માટે આપી કે નખત્રાણા ન્યાયાધીસ તથા ફોજદાર ને લાંચ આપવી છે પરંતું પાછળ થી એવા ખબર મલ્યા કે એ કોરી આગેવાનોએ પોત પોતામાં વેંચી લીધી છે. જે ઉ-પરથી એક વર્ષ દહાડા ઉપર અંગીએ જ્ઞાતી પંચ ભેગું થયું ત્યારે ગામ **નાગલપુર** ના પટેલ કણબી **ડાયા ભાણજી** ધોળુએ કહયું કે કોરી ૧૮૦૦ જે ભેગી કરી હતી તે કયાં વપરાંણી તેનું પેટું આપો, ત્યારે સર્વ આગેવાનોએ કહયું કે અમે એ પેટું લઈ આપશું. ત્યારે ડાયા પટેલે કહયું કે એનો જવાબ તમારે હમણાંજ આપવો પડશે એટલે નખત્રાણા-ના પટેલ સેવજીના સાગ્રીત મનજી પેથા દેશલપરવાળો તથા કરબોઇનો જસો પટેલ, ને-ત્રાનો કરમસી ગેઢેરો વિગેરે આગેવાનો બોલ્યા કે ગેઢેરા પાસેથી કોણ જવાબ માગે છે ? ત્યારે ડાયા ભાણજીએ કહયું કે હું જવાબ માગું છું. ત્યારે ઉપલી વ્યકતીઓએ જવાબ આપ્યો કે એ કોરીઓ તો લાંચ રૂસવતમાં અપાણી છે ત્યારે ડાયા પટેલે કહયુ કે નાતે તે એવું શું ખોટું કામ કર્યું છે જે લાંચ રૂષવત આપવી પડી. ત્યારે આગેવાનોએ જવાબ આપ્યો કે એવું પુછવાનો તમને અધીકાર નથી. અમે જવાબ નથી આપતા એટલે ડાયા પટેલે તેને ઉભા થઇને કહયું કે આંહી જવાબ નહી આપો તો હું કોરટમાં તમારી પાસે-થી જવાબ લઇસ. ત્યારે આગેવાનોએ કહયું કે જા, તારાથી થાએ તે કરી લેજે. બસ, તે વખતે ડાયો પટેલ ઉઠીને પોતાને ઘેર ગયો અને તેજ રાત્રે પોતાની ઘોડી ઉપર બેસી ભુજ રવાના થયા અને રાત્રે વીથોણના ખાનામાં સુતા. ડાયા ભાણજીના ગયા પછી અંગી-એ જે આગેવાનો ભેગા થયા હતા તેમણે વીચાર કર્યો કે ડાયા ભાણજી ને છુટ જવાબ આપ્યો એ આપણે ઠીક ન કર્યું. આપણી નાતની વાતો કોરટે જાએતો આપણે વધું ફજેત થઇએ જેથી રાતો રાત ડાયા ભાણજીની તપાસ કરતા આગેવાનો વીથોણ આવ્યા અને ખાનામાંથી ડાયા ભાણજીને ઉઠાડીને નમ્રતા પુર્વક કહયું કે આપણો કેસ કોરટે જાએ તે સારૂં નહી. તમે કહો તેમ કરીએ. તમને જો સો બસો કોરી જોતી હોય તો આપીએ. ત્યારે ડાયા ભાણજીએ કહ્યું કે મારે તો એક ત્રાંબીઓ લેવો પણ હરામ છે. એવા અધર્મના પૈસા મારે નથી જોતા. હું તમો આગેવાનોને પુછુંછું કે તમે ગમે તેમ કરો અને કોઇને દાદ

દેતા નથી, તેમજ એક બીજાના વાંક માટે જે ઢાંકપછેડો કરો છો તે તમને શોભતુ નથી માટે આમાં ખરેખરો ગુનેગાર હોય તેને દંડ થવો જોઇએ અને કોરી ૧૮૦૦ નાતની કોથળીમાં પડવી જોઇએ તેજ વખતે આગેવાનોએ હા કહી અને બીજેજ દીવસે ગામ વીથોણમાં નાત બોલાવી સેવજી પટેલ ને કોરી ૭૫૦ દંડ કર્યો અને કોરી ૧૮૦૦ પાછી આપવી એમ ઠર્યું. દંડની કોરી રોકડી લેવાનો ઠરાવ છે તે પ્રમાણે સેવજી પટેલ તે કોરી રોકડી આપે? ત્યારે કોરી ૧૫૦ શેવજી પટેલે રોકડી આપી અને બાકીની કોરી વીથોણના ખાનામાંથી સેવજી પટેલને ઉધારી આપી દંડ ચુકાવ્યો. અને ડાયા ધોળુ ભુજ જતા અટકી ગયા. બસ આટલું નાટક ભજવાયું અને આખી નાતની આંખમાં આગેવાનોએ ધુળ નાખી. નખત્રાણા ગયા પછી કોરી ૧૮૦૦ નાતના ફંડની તેમજ કોરી દંડની જે છસો વિથોણના ખાનામાંથી ઉધારી આપી હતી તેમાનો એક ત્રાંબીઓ પણ આપ્યો નહી. છે કોઇ માઇનો પુત આવા નીચ ધંધા કરનારને પુછનાર? નાતના ખરી મેનતના પૈસા આગેવાનો આવી રીતે હજમ કરી જાય છે તેને તો મહારાજાની કોરટોમાંજ ન્યાય કરાવવો જોઇએ. પણ તમો બધા નાત બારની બીકથી કાંઇ પણ કોઇને કહી શકતા નથી. અથવા તો એક બીજાની શરમ રાખો છો જેથી કંઇ પણ કેતા નથી જેથી આપણી જ્ઞાતીને હીણપત લગાડવાના કેસો આગેવાનો કરે જાય છે તેમાં ગરીબ ભાઇઓ માર્યા જાય છે. તેનો તમો સઘળા ભાઇઓએ વીચાર કરવો ઘટે છે. તે સીવાય થોડા વર્ષો પેહાં જ્ઞાતીના આગેવાનોએ એક એવું ભયંકર ચોર લુટારા કે ડાકુ ને ન શોભે તેવું ઝુલીમ જુલમગારનું કામ ગામ નખત્રાણામાં એક આપણા જ્ઞાતીભાઇના ઉપર કર્યું હતું તે તમે સર્વે ભાઇઓના ધ્યાનમાં હશે. તો પણ હું તમને કહી સંભળાવું છું. નખત્રાણા ગામના કણબી લધા નાગજી છાભૈયાએ પોતાના દીકરાનું સગપણ વીરાંણી ગાંમના કણબી જસાની દીકરી વેરે કર્યું હતું, તેમાં લધા નાગજીએ આગેવાનોને એક ઢીંગલો પણ આપ્યો નહી જેથી પેટના બળ્યા ગામ બાજે તેવી રીતે લધા નાગજીના ઉપર ત્રણે પાંચાડાની જ્ઞાતીના આગેવાનો નખત્રાણે ભેગા થઇ લધા નાગજીને બોલાવીને કહ્યું કે તારા દીકરાનો સબંધ તે વીરાણી કર્યો છે તે છોડી દે, નહી તો નાતબાર થવું પડશે. ત્યારે લધાએ કહ્યું કે નાતબાર કરો તો ભલે પણ હું મારા દીકરાનો સંબંધ થયેલ છોડીશ નહીં. જેથી ગેઢેરે વીચાર કર્યો કે હવે શું કરવું નાતબારની બીકથી તે બીએ તેમ નથી. આમ ત્રણ દીવસ નખત્રાણામાં આગેવાનોએ વીચારમાં ઢયા. અને તે વીચાર કરવાનું કારણ એ હતું કે નખત્રાણામાં દરબારી કોરટ છે ન્યાયાધીસ ફોજદારની હાજરી છે તેમાંથી કન્યા ઉપાડી જવી એ મુશકેલ કામ હતું. જેથીજ ત્રણ દીવસ વીચાર કરવો પડયો. અને ત્રીજે દીવસે બાવા ઇમામસાહે સાયતા કરી, અને આ ગેઢેરાઓનાં હ્રદય બાનવટીઆના જેવાં બનાવ્યાં. ત્રણે પાંચાડાના આગેવાનોએ વીચાર કરી હુકમ કર્યો કે બસ તેને ઘેર જઇ જોરજુલમથી હુમલો કરી કન્યા ઉપાડી લાવો ત્યારે એક આસામીએ કહ્યું કે તેનું ઘર ડેલીબંધ છે, અને તે દરવાજા બંધ કરીને અંદર રહે છે માટે ત્યાં જવાય તેમ નથી, તેમ લધો નાગજી કોઇનો વીસ્વાસ પણ કરે તેમ નથી, ત્યારે જ્ઞાતીના આગેવાન શીરોમણી અખે મુખી કે જેને ઇલમનું બહુ જોર હતું, નુરનામું બાજનામું રતનનામું ઈત્યાદી ધોળાના જંજીરા જેની બાંમાં બાંધ્યા હતા તે મુખીએ તથા દેશલપરના મનજી પટેલ અને નેત્રાવાળો કરમસી ગેઢેરો બોલ્યા કે એકદમ પચાસ માણસો જાઓ તેની ડેલી ઉપર ચડી અંદર જઈ લધાને

તેમજ તેની ઓરતને બાંધીને કન્યાને ઉપાડી લાવો. બસ આ ત્રણ આગેવાનોનો હુકમ એ 'મારસલ લૉ' નો કાયદો તર્ત પાસ કરવામાં આવ્યો અને તેજ વખતે પચાસથી સાઠ માણસનું ટોળું લધા નાગજીના ઘર આગળ ધસી ગયું. ડેલી ઉપર ચડી લોકો આંગણામાં આવ્યા અને ઘરની જડતી લેતાં કન્યા હાથ આવી નહીં. કોઇએ કહ્યું કે મેડી ઉપર છે. તર્ત ટોળું મેડી ઉપર ધસ્યું તો બારી બારણાં બંધ હતાં બારણાં ઉઘાડવા કહ્યું. પરંતુ અંદરથી બારણાં ઉગાડયાં નહીં જેથી આ લુટારૂ ટોળીએ કોસવતી દીવાલ તોડી દરવાજો પાડી અંદરથી લધા નાગજીના છોકરાને તેમજ છોકરાની વહુને કેદ કરી, રોતા કકળતા આ બંને જણને બાંધીને આ લુટારૂ ટોળી પોતાનું કામ આટોપી સીધી વીરાણીના રસ્તે પડી. થોડા જણ બાકી હતા તેણે લધા નાગજીને પણ બાંધીને તેને પણ વીરાણી લઇ જવા ઉપાડયો. બાકીના ગેઢેરા જે નખત્રાણાના ખાનામાં હતા તે પણ ત્યાંથી વીરાણી રવાના થયા. ખોથામાં સૌ ભેગા થયા લધા નાગજીની પાસે એક દસ્તાવેજ મુકયો કે જેમાં લખેલું હતું કે મેં મારી રાજીખુસીથી મારા છોકરાની વહુનો હક મુકયો છે. પરંતુ તેમાં લધા નાગજીએ સહી કરી નહીં, જેથી બધા વીરાણી ગયા લધા નાગજીને તેમજ તેના દીકરાને બાંધીને એક કેદીની માફકની દશા કરી હતી. તે આ દયાળુ ગેઢેરાઓને ઓછું લાગું કારણ કે નખત્રાણામાં તો તેને બાંધ્યો, ધોળા દહાડે તેનું ઘર ફાડી કન્યા ઉપાડવાનો દાખલો બેસાડયો હતો, પરંતુ પીરાણીમાં પણ તેને કંઇક ચમત્કાર દેખાડવો જોઇએ અને કણબીની નાતની કેટલી સતા અને આગેવાનોમાં કેટલું પાણી છે તે બતાવવા ખાતર જ્યારે આ બધો સંઘ વીરાણી પોતો, ત્યારે ગાંમના ઝાંપામાંથી એક ગધેડું પકડી લાવી તેના ઉપર લધા નાગજીના દીકરાને અવળો બેસારી તેના હાથમાં જબરીથી ગધેડાનું પુંછડું પકડાવી વીરાણી ગામમાં ફેરવી પછી તેને ખાનામાં લાવ્યા. જુલ્મ! જુલ્મ બંધુઓ ગણીજ શરમની વાત છે કે મહારાજાના રાજ્યમાં ગમે તેવા ભારી ગુનાની પણ આવી નીર્દય સજા કોરટો પણ કરતી નથી. પણ આપણા આગેવાનોની કોરટોનો કાયદો એની મરજી માફક છે. જેથી આપણા ભાઇઓના ઉપર ગમેતેવો જુલ્મ વિના વાંક તે ગુજારી શકે છે. લધા નાગજીનો વાંક શું? આગેવાનોનાં મોઢાં બાળ્યાં હોત અને જેમ કુતરાને બટકુ રોટલો નાખીએ છીએ તેમ પાંચ પાંચ કોરી આપી હોત તો તેની આ દશા ન થાત પરંતુ ભાઇ લધા નાગજીએ અનીતીને ઉતેજન ન આપવું એવા હેતુથી પૈસા ન આપ્યા તો પછી ધર્મ કરતાં ધાડ ઉડી. ભાઇઓ, હું નથી સમજી શકતો કે મહારાવશ્રીએ પોતાની પ્રજાને ન્યાય આપવા કોરટો સ્થાપી છે, પરંતુ કણબીના કમભાગ્યે તેનો લાભ તે લઈ શકતા નથી. ખેર હું ચાલતી કથા પુરી કરૂંછું, ગધેડા ઉપર બેસારી આખા ગાંમમાં ફેરવી લધા નાગજીના છોકરાને તેમજ લધાને વીરાણીના ખાનામાં કેદ કર્યા. આટલી હકીકત બની ત્યાં સુધી લધા નાગજી હીમતમાં હતો. પરંતુ આગેવાનો વીરાણીના ખાનામાં સીંહ ગર્જના કરી ત્રાડુકતા હતા કે લધો નાગજી કોરી ૩૫૦૦ સાડાત્રણ હજાર દંડ આપે અને દીકરાની વહુનો દાવો છોડી દે, તેમજ આ જે હકીકત બની છે તેની નખત્રાણા કોરટમાં ફરીયાદ કરે નહીં. તોજ તેને અહીંથી જવા દેવો. નહીંતો આંહીનો આંહીજ પુરો કરી નાખવો. આવા શબ્દો સાંભળી લધા નાગજી પોતાની હીમતથી હારી ગયો, અને અંતે ત્રીજે દહાડે જ્ઞાતીના આગેવાનોના કેવા પ્રમાણે લખી આપ્યું ત્યારે તેનો છુટકો થયો,

અત્યાચારનો દાખલો

જ્ઞાતીના આગેવાનો પાસે મમત કરી તો આબરૂ પણ ગઈ. ઘર ફાટયું, દીકરાની વહુ પણ ખોઇ, અને કોરી ૩૫૦૦નો દંડ પણ દેવો પડયો, આમ જે આગેવાનો પોતાની બડાઇઓ કરે છે કે જેથી કોઇ ઉંચુ માથું કરી શકે નહી. કેટલી મુર્ખતા! કેટલી નીચતા! પોતાના પાપી કૃત્યોનો તેઓ પસતાવો પણ કરતા નથી!!

ભાઇઓ, આવા આવા અનેક નાદીરસાહી કહો કે અલાઉદ્દીન ખુનીના રાજ્ય અમલમાં પણ ન બનેલા જબરીના ગુનાઓ જ્ઞાતીના આગેવાનો કરે જાય છે. અને આપણે ગરીબ ભાઇઓ મહા મહેનતે પૈસા મેળવીએ છીએ તેને જબરીથી ધર્માદાલે છે. અને તે પૈસા-માંથી આવા નીચ લોકો તાકડધીના કરે છે, છતાં કોઇ ભાવ પુછતું નથી અને જરાક જો કોઇ કાંઇ કહે તો તર્ત તેને નાતબાર કરવાની ધમકીઓ આપે છે. મોગલાઇ હુકમ કરતાં પણ તે શરમાતા નથી. કરઓઇનો જસો પટેલ પોતાને ફતેમામદ તરીએ ઓળખાવે છે. અને પોતાને મોઢે પોતેજ બડાઇઓ ગારે છે કે અમારા વીરૂદ્ધ જો કોઇ કોરટે ફરીયાદ કરે તો માહારાજા ખેંગારજી અમને કાંઇ પણ કરે નહીં, અને અમારા વીરૂદ્ધમાં જો કોરટ ફેંસલો આપે તો અમે કચ્છ દેશ ઉજડ કરી ચાલ્યા જઇએ; જેથી કોઈપણ કોરટ અમો કણબીઓનો કેસ હાથમાં ઝાલે નહીં. આ મુર્ખ શીરોમણી પટેલની કેવી મુર્ખતા છે તેના અકલની શું નકલ કરીએ. આ મુર્ખ શીરોમણી પટેલને ખબર નથી કે અમારા જેવા પામરોથી મહારાજા કે તેમનો અધિકારી વર્ગ ડરી જાએ તેમ નથી પરંતુ આપડામાંજ પાણી નથી, નહીતો હું જેટલી વાતો તમારી સમક્ષ કહી ગયો છું તેમાંની એકની પણ ફરીયાદી કરી આવા નીચ માણુસોની તો ખબરજ લેવી જોઇએ. અને તોજ આપણી જ્ઞાતીમાં થતો જુલ્મ અટકે અને આપણી જ્ઞાતીનું કલ્યાણ થાય. બન્ધુઓ, મેં તમારો ઘણોજ કીમતી વખત લીધો છે છતાં એક વાત હજુ, મારે તમને કેવી છે, તે પણ કૃપા કરી સાંભળી લેશો. જે વાત હમણાં ચાલુ છે જેમાં આગેવાનો પંચના પૈસાની બરબાદી કરે છે. અને એક આપણા ગરીબ ભાઇને વીના કારણ નડે છે. એ વાત પણ તમો સાંન્તીથી સાંભળી લેવા ધીરજ રાખશો. અકરી ગામનો કણબી રામજી રતનાએ ગામ અકરીમાંજ પુનરલગ્ન કરેલ છે. પરંતુ આગેવાનોને એક પૈસો પણ આપ્યો નહી, તેથી આગેવાનોને પેટમાં ચુંક આવવા માંડી જેથી રામજી ને હુકમ કર્યો કે તેં સંબંધ કર્યો છે તેને છુટકો આપ, પણ રામજીએ તેમ કર્યું નહીં જેથી આગેવાનો લધા નાગજીના કેસમાં ફાવી ગયા હતા એ જોરમાં ને જોરમાં રામજી રતનાના ઘર ઉપર ચડી ગયા ભેગા થઇ રામજીને બાંધીને તેની વહુને કહ્યું કે, તું ચાલ અમારા ભેગી, ત્યારે તે બાઈ એ કહ્યું કે મારા ધણીને મુકીને હું આવીસ નહી, જેથી એ બાઇને પણ બાંધીને ગાડામાંથે નાખી, ગામ ગડુલી લઇ આવ્યા ત્યાં એ બાઈનું જાહેર લીલામ કર્યું. તેમાં ગડુલીના કણબી માધાએ કોરી ૧૨૦૦ આપવા કબુલ કર્યું જેથી એ બાઇને તેની સાથે સંબંધ કરવા કહ્યું, જેથી બાઇએ કહ્યું કે મારો ધણી તો રામજી અકરીવાળો છે. હવે મારે બીજું ઘર કરવાની જરૂર નથી, છતાં નાતે માન્યું નહી અને તે બાઇને બાંધીને મુખી પાસે બેસારી. મુખી ઘીનો દીવો અને લોબાન કરી પરણાવવાની ક્રીયા કરવા મંડયા. ત્યારે એ બાઇએ ઘીનો દીવો બળતો હતો તેને લાત મારી મુખીને કહ્યું કે "શું કરવા હેરાન થાઓ છો. અને મારા ઉપર આવો જુલમ ગુજારો છો ? માધો તો મારા ભાઇ જેવો છે. હું એનું ઘર કેવી રીતે વસાવું ? ભાઈના

ઘરમાં એન સોભે નહીં." આવા માર્મીક વચને બાઇએ કહ્યાં તોપણુ આગેવાનોએ કોરી ૧૨૦૦ ની લાલચે બાઇને જતી કરી નહીં. અને જબરીથી બાઇને બાંધીને બાંધીજ રાખી છોડી નહી, ત્યારે બાઇએ યુકતી કરી કહ્યું કે હવે મને છોડો, હું હવેતો ભાગી જઇશ નહી; ત્યારે એ બાઇને છોડી તે દીવસે સૌ સાથે હળીમળીને રહી. રાતરે વેષ બદલી ધોળું ધોતીઉ પેરી હાથમાં લાકડી લઈ રાતના, એ બાઇ ગામ ગડુલીથી એકલી નીકળી અને તે અકરી આવી પોતાના ધણી રામજીને મળી તેને સાથે લઇ બીટ્રા કોરટનો આસરો લેવા આવી. પ્રથમ મેરબાન ફોજદાર સાહેબને મળી અને પોતા ઉપર વીતેલી સગળી હકીકત કહી સંભળાવી. દયાળુ ફોજદાર સાહેબે તેને આસના વાસના આપી. બીજે દીવસે એ બાઇએ મેરબાન ન્યાયાધીસ સાહેબની હજુરમાં પોતા ઉપર ગુજરેલા જુલમની ફરીયાદી માંડી. આગેવાનોને પણુ ખબર પડી કે બાઇ ભાગી ગઈ છે અને જ્ઞાતીના આગેવાનો ઉપર ફરીયાદી માંડી છે. ત્યારે આગેવાનોએ પણ વકીલોની સલાહ લઇ બાઇને કબજે કરવાની ફરીયાદ માધાના નામથી માંડી. આગેવાનોનેતાં જ્યાં ત્યાં આ બાઇ ભાગી ગઇ તેથી કબજે કરવાની ખાસ ઇચ્છા થઇ તેમની પાસે જ્ઞાતી પંચના પૈસા જોઇએ તેટલા મળી શકે, જેથી છુટથી પૈસાનો ઉપયોગ કરવા માંડયા પરંતુ બાઇ કબજે થઇ નહીં. બાઇએ લખપતમાં સારા ગૃહસ્થોનો આસરો લીધો હતો, અને હાલ પણુ બાઇ ત્યાંજ રહે છે. લખપતનો કીલો મજબુત હોવાથી આ આગેવાન બારવટીઆઓથી ગઢ તોડી આ બાઇને ઉપાડી જવા બન્યું નહી. હું સમજી શકતો નથી કે આ કેસ તદન જુઠો અને એક આસામીને પાયમાલ કરવા પુરતો છે. છતાં બીટ્રા ન્યાયાધીસ સાહેબ આ જુલમી આગેવાન ગેઢેરાઓનીજ પક્ષ કરે જાય છે, એ વખત આ બાઇને ઉપાડી જવાનો ત્રાગડો આગેવાનોએ રચ્યો હતો, પરંતુ તેમાં તે ફાવ્યા નથી. બાઇની જુબાની બીટ્રા કોરટમાં લેવા આગેવાનોએ એક અરજી ન્યાયાધીસ સાહેબને કરી અને તે ન્યાયાધીસ સાહેબે મંજુર પણુ કરી. ગેઢરાઓ ફુલાઈ ગયા. બસ તે જબાની દેવા લખપતથી બીટ્રે આવશે ત્યારે રસ્તામાંથી તેને પકડી લેવી. પરંતુ બાઈ આ વાત સમજી ગયેલી હોવાથી ન્યાયાધીસ સાહેબને અરજી કરી કે તમો અઠવાડીએ લખપત આવો છો તો મારી જબાની લખપતમાં લેવી. પરંતુ ન્યાયાધીસ સાહેબે એ અરજી નામંજુર કરવાથી, બાઇએ **ભુજથી** એવી મંજુરી મેળવી કે, બીટ્રા ન્યાયાધીસ લખપત અઠવાડીએ અઠવાડીએ જાય છે તો પછી અરજદાર બાઇની જબાની લખપતમાંજ લેવી. જેથી આગેવાનો ફાવ્યા નહીં. જેથી આગેવાનોએ એક બીજો રસ્તો શોધી કાઢયો કે, એ બાઇનો ધણી રામજી જ્યાંસુધી છુટો છે ત્યાંસુધી બાઇના ઉપર આપણે ફાવસુ નહીં. જેથી એક કેસ રામજી ઉપર એવા પ્રકારનો કર્યો કે રામજીએ ફરીયાદી બાઇ સાથે વ્યભીચાર કર્યો છે. આ કેસમાં ફાવસું જેથી રામજી કેદમાં જશે. એટલે પછી બાઇને મદદ કરનાર કોઇ રહેશે નહીં. તેથી એ કેસ બીટ્રા ન્યાયાધીસ કોરટમાં રજુ કર્યો. ન્યાયાધીસ સાહેબે રામજીના માટે સમન્સ આપ્યો એટલે રામજીએ બીટ્રા ન્યાયાધીસ સાહેબને અરજ કરી કે, મારી ઔરતનો કેસ ચાલે છે અને તેનો નીકાલ થાય નહીં ત્યાંસુધી આ કેસ મુલતવી રહેવો જોઇએ. પરંતુ ન્યાયાધીસ સાહેબે તેની અરજી નામંજુર કરવાથી રામજીએ ભુજ જઇ પોતાના બચાવ માટે એવો હુકમ ઉપલી કોરટથી લાવ્યો કે, જ્યાંસુધી બાઈના કેસનો નીકાલ થાએ નહીં, ત્યાંસુધી આ કેસ બીટ્રા ન્યાયાધીશે મુલતવી રાખવો.

આવો હુકમ ન્યાયાધીસ સાહેબને મળવાથી સાહેબને પણ વીચાર થયો, અને કણબી આગેવાનો આ બીજા દાવમાં ફાવ્યા નહીં. હમણાં સાંભળ્યું છે કે, મેરબાન બીદ્રા ન્યાયાધીસ સાહેબે રામજીની ઓરતના કેસનો ફેંસલો આપ્યો છે. તેમાં એમ કહ્યું કે રામજી રતનાએ તેમજ ફરીયાદી બાઇએ જે લગ્ન કર્યું છે તે એવા પ્રકારનું લગ્ન છે કે પાણીની હેલભરીને જે બાઈ કોઇના ઘરમાં જાએ. તેવા પ્રકારનું લગ્ન કાયદાસર નથી. અને કદાચ એવાં લગ્ન કરવાની રૂઢી હોએ તો તે કણબી જેવી જ્ઞાતીને લાયક નથી અમે મહેરબાન ન્યાયાધીસ સાહેબને પુછીએ છીએ કે પાણીની હેલ ભરીને લગ્ન કરવાના દાખલા તો અમારી જ્ઞાતીમાં સેંકડો છે અને એવાં લગ્નની પૃથા અમારામાં આજકાલની નથી, પરંતુ ઘણા વરષોથી છે. ગમે તેમ ન્યાયાધીસ સાહેબના મગજમાં આવ્યું તે ખરૂં. નહીતો સાધારણ બુદ્ધિનો માણુસ પણ સમજી શકે તેવી વાત છે કે રાજી ખુશીથી બાઇએ સમંધ કર્યો છે, છતાં તેમના ગેર લાભનો ફેંસલોં સાભળી ગણાં ભાઇઓ દીલગીર છે સાંભળવા પ્રમાણે રામજી ભુજમાં આ કેસની અપીલ કરવાનો છે. અમારી તો ખાત્રા છે કે કણબીઓ ગમે તેટલા પૈસા ઉડાડે અને લાંચો આપે પરંતુ કેસ રામજીના લાભમાંજ આવવાનો છે.

તે સીવાય હમણાં એક બીજો કેસ માંડવી ન્યાયાધીસ સાહેબ પાસે ચાલે છે તેમાં પણ આગેવાનોના જુલ્મનીજ વાત છે. એક ભાઈ નામે મનજી કાનજી રંગાણી ગાંમ મમાઇ· મોરાવાળાએ મુંબઇના યુવક મંડળમાં સહી કરી છે અને તે મંડળે જ્ઞાતિ હીતના કેટલાક ઠરાવો પાસ કર્યાં છે જેથી આગેવાનોને ભય પેંઠો છે, રખેને આપણી સત્તા જતી રહે જેથી સહી કરનારાને નાત બાર કર્યા છે અને દંડ લઇને નાતમાં ભેળે છે આ ભાઇએ દંડ ન આપવાથી તેને નાત બાર કર્યો છે. તેજ કારણુસર ફરીયાદ મંડાઇ છે. ફેંસલો સું આવે છે તે જોવાનું છે. તે સીવાય બીજો એક કેસ પણ નામદાર માંડવી ન્યાયાધીસ સાહેબની કોરટમાં ચાલે છે. આમાં પણ આગેવાનોના જુલ્મનીજ વાત છે. ગઢસીસાના કણબી ભાણજી ધનજી રંગાણીને પાયમાલ કરવાના માટે આગેવાનોએ હમણા ત્રાગડો મચાવ્યો છે. ભાણજી ધનજીની કસુર માત્ર એટલીજ છે કે તે પીરાણા ધર્મને તજીને સ્વામીનારાયણનો ધર્મ પાળે છે, જેથી અગેવાનોએ ભાણજી ધનજીના વેવાઇ ગામ લોડવાના કણબી લધા સોમજી ધોળુને ડાટી દઇને ઉભો કર્યો છે, કે તારી દીકરી પરમાબાઇનો સંબંધ તે ગઢસીસાના કણબી ભાણજી ધનજીના દીકરા વેરે કર્યો છે, તે તોડી નાખ, નહીતો નાત બાર કરશે. તથા ગામ લોડવાના કણબી લધા સોમજીએ કહ્યું કે મારી દીકરી પેણાવેલી છે અને સાસરે મુકવા લાયક છે, માટે એ કાંમ શી રીતે બને? ત્યારે આગેવાનો એ કહ્યું કે ભાણજી ધનજીના જે દર દાગીના છે તે એને ઘરે પાછા આપી આવ એટલે સંબંધ તુટી ગયો, તને કોઇ પુછશે ત્યારે અમે નાત આખી તારી મદદમાં છીએ. આવીરીતે લધા સોમજી ને ચડાવાથી દશબાર જણનું ટોળું ગઢશીશા આવી ભાણજી ધનજીને કહ્યું કે, તમે પીરાણા નો ધર્મ મુકી દીધો છે તેથી નાત અમારી દીકરીનો છુટકો કરે છે, જેથી આ તમારા દાગીના છે તે લેઓ, ત્યારે ભાણજીએ કહ્યું કે અમને પુછ્યા ગાછ્યા સીવાય અમારી મરજી વીરૂધ નાત આવું કામ કરતી હશે તો ગણુંજ ખોટું કેવાય. અમારે તો છુટકો લેવો નથી અને અમારી વહુને અમારે તેડવી છે હવે છોકરાં બને ઉમર લાયક છે. માટે તમે

કહો તે દીવસ **અમે** તેડવા આવીએ, ત્યારે લધા સોમજીએ કહ્યું કે મારી દીકરીને તમારે ઘરે મોકલવા ગેઢેરે ના પાડી છે, અને તેને બીજે પેણાવવી છે. આવા ખબર ભાણજી ધનજીને થયા ત્યારે વીચાર કર્યો કે કણબી આગેવાનો હું જો વીચાર કરતો રહીસ તો જરૂર ઉધુંચતું કરી નાખશે. જેથી પોતાના દીકરાની વહુને કબજે લેવા માંડવીમાં ફરીયાદી કરી છે. ભાઇઓ ! આમાં ભાણજી ધનજીની કસુર શું છે આગેવાનોને ધ્યાનમાં આવે તો કોઇકનું સુધારે નહીતો બગાડે. આતે આગેવાનો છે કે નાતના દુશમન છે ! ! એમની પાસે નાતના પૈસા છે તેથીજ આવાં ધીંગાણા કરવાં તેને સુજે છે. ભાઇઓ આપણા આગેવાન ગેઢેરાઓના માટે ઘણું કેવાણું છે. ભગવતી ઉમા માતા તેને સદ્દબુદ્ધિ આપે અને તમો જ્ઞાતી ભાઇઓ પણ હવે કમર કસી નાતમાં જે ભડવાઇ કરતા હોય તેની પુરેપુરી ખબર, **નામદાર મહારાવશ્રી ખેંગારજી બાવાની હજુરમાં** લેવાસે ત્યારેજ આપણા ગેઢેરા પાંસરા થશે આટલું બોલી હું મારૂ બોલવું પુરૂં કરૂ છું. અને આપ સઘળા ભાઇઓનો મેં ઘણો વખત લીધો છે તેના માટે ક્ષમા માગું છું.

પટેલ લધા વિશ્રામ સોમજાણીએ કરેલું ભાષણ.

પ્રમુખ સાહેબ ! સ્વામીજી તથા જ્ઞાતીભાઇઓ અને બેનો ! હું આપની પાસે વિનંતી કરૂં છું કે, આ સભામાં મારા જુવાન ભાઇઓએ જે ભાષણ કર્યા છે એ સાંભળીને મને પણ કાંઈક ઈચ્છા થઈ છે માટે બોલું છું. તે મારા બોલવામાં કંઇ ભુલચુક જણાય તો મને તે ક્ષમા કરશો. **વીરાણી** ગાંમ તો ઘણા દીવસથી સમજ્યું છે કે **પીરાણાનું ધર્મ એ હીન્દુ ધર્મ નથી** જેથી આપણે ખાનાના બદલે જોતિધામને માનીએ છીએ પીરાણા ધર્મની અભરી વસ્તુઓ પણ આપણે કાઢી નાખી છે. ભાઇઓ મારા કરતાં આગળના બોલનાર ભાઈ **વાલજી ભીમજી** નાકરાણીએ જે કહ્યું કે પીરાણામાં સૈયદો કુકડા મારે છે અને તેવાઓને પૈસા આપવાથી **પૈસા ખર્ચીને પાપ વેચાતું લેવા જેવું છે**, આ વાત પણ આપણે ત્રણ ચાર વર્ષથી સમજ્યા છીએ, જેથી **પીરાણે હુંડી પણ આપણે મુકતા નથી.** પરંતુ મારી એ વિનંતી છે કે આપણે જ્યારે ત્રણ વર્ષથી પીરાણે પૈસા મોકલતા નથી અને એ પૈસા **વીરાણીમાંજ** સારે રસ્તે વાપરવાને માટે રાખ્યા છે તો પછી આપણી જ્ઞાતીનું ભલું થાએ એવો રસ્તો કાઢીને એ પૈસા તેમાં વપરાવા જોઇએ એવી મારી વિનંતી છે. તે સીવાય મારૂં એમ પણ કેવું છે કે બીજા ગામોમાં આપણા ગરીબ ભાઇઓના પંચના પૈસા રહે છે, તેનો હમણાં ગેઢેરા ગણોજ ગેરઉપયોગ કરે છે. અને તે પૈસા કોરટોમાં કાંકરાની માફક વાપરે છે અને આપણા ભાઇઓને કનડે છે, તો પછી તેનો બંદોબસ્ત કરવો જોઇએ અને **ભુજ** જઇ **ખુદાવિંદ મહારાજાની હજુરમાં** આપણી બધી વાતો જે ભાઈ **રતનશી ખીમજી** કહી ગયા છે તેની ફરીયાદી કરવી જોઇએ. મહારાજાના આપણે વ્હાલા અને કમાઉ દીકરા છીએ, જેથી આપણી ધાં જરૂર સાંભળશે, તમો મોટાં માવીત્રો બેઠાં છો, ત્યાંસુધી અમે કંઇપણ બોલી શકતા નથી, બાકી અમારો જીવ તો એકધમ મુંજાઈ જાએ છે, જુલ્મ કરનાર ગેઢેરાઓની પુરેપુરી ખબર લેવીજ જોઇએ. ઘણા દીવસ થયાં આપણી ગરીબ નાતના ઉપર આગેવાન ગેઢેરાઓએ **જુલમી સત્તા** ભોગવી છે. હવે તો તેમને જાત્રાએ મોકલવાજ જોઇએ. **જેલ જાત્રાનાં દર્શન કર્યા સીવાય**

આપણા ગેઢેરાઓનાં પાપ ધોવાસે નહીં પીરાણાવાળો **લખુ કાકો** તો હવે ચોખું સમજી ગયો છે કે કચ્છના કણબીઓ હવે હુંડી આપસે નહીં તેથી ઓણુસાલ જે સંગ જાત્રાએ ગયો હતો તેને કાકાએ કહી દીધું છે કે **મને કચ્છની હુંડીની પરવા નથી.** તો ભાઇઓ કહું છું કે કાકાને પૈસાની પરવા નથી, તો પછી આપણે પીરાણે પરાણે પૈસા મોકલીને પાપ વોરવામાં ફાયદો શું છે? શું આપણા ગરીબ ભાઇઓને મદત કરશું તો તે શું ઓછું પુન્ય છે? આપણા ભાઇઓને ભણાવવાને રાત્રીશાળાઓ ઉઘાડીએ અને આપણા ખેડુત ભાઇઓ રાત્રે ભણે તો શું તમને ઓછું પુન્ય જણાય છે માટે મારી તો વિનંતી છે કે આપણાજ પૈસાનો સદ્ઉપયોગ આપણાજ હાથે થવો જોઇએ એટલીજ મારી તમો સઘળા ભાઇઓ પ્રત્યે વિનંતી છે. આટલું બોલી હું બેસી જવાની રજા લેઉં છું.

પટેલ કાનજી ડાયા બાથાણીનું ભાષણ.

મેરબાન પ્રમુખ સાહેબ સ્વામીજી અને જ્ઞાતીભાઇ અને બહેનો! આજે આપણી આ સભામાં જે જે ભાષણો થયાં છે, તે સાંભળીને મને ઘણોજ ખેદ થાય છે કે આપણી નાતની આટલી બધી ખરાબી થઈ ગઈ છે તોપણ આપડે આંખ ઉગાડતા નથી એ ઘણુંજ શરમાવા જેવું છે, જે જે ભાઇઓએ આપણી નાતની પડતી થવાનાં કારણો બતાવ્યાં છે તે અક્ષરાક્ષર સાચાં છે, ગેઢેરેતાં છે છોડી નાંખ્યા છે, અને જુલ્મ કરવામાં જરાપણ પાછું વાળી જોયું નથી તેને કોઇ કહો શકતું નથી અને જે ભાઇઓ સરલતાથી વરતે છે અને નજેવી જરાક વાત માટે તેને નાતબાર અથવા તો દંડની સજા આપણા ગેઢેરાઓ કરે છે. હું તમો સભામાં બેઠેલા ભાઇઓને પુછું છું કે રવાપરમાં આપણા કણબી આગેવાન ભાઇઓએ મેગવાળનું કામ કરી, આપડુંને સમજાવે છે કે અમે એક ધરમનું કાંમ કર્યું છે. એવું જે કે છે તેનો જવાબ કેમ લેતા નથી. તે ભાઇઓએ પીરાણાવાળા લખુકાકાનો બળધીઓ મરી ગયો તેને આપણા રવાપરવાળા કણબીઓએ ધર્મ માની બળધીઆને કાંધે ચડાવીને મુકામમાં જેમ એક કણબી મરી ગયો હોય તેને ખાડો ખોદીને ધરોદ કલમો પડીને ડાટે છે તેવીજ રીતે આ બળધીઆની પણ પીરાણાના ધર્મમાં ચુસ્ત ભાઇઓએ ક્રીયા કરી છે. તે ભાઇઓ તો હવે તરીને પાર ઉતર્યાં છે. કણબીની નાતને નીચું જોવા જેવું થોડું બાકી હતું તે આ આપણા આગેવાન ભાઇઓએ મેગવાળનું કાંમ કરી આપણી આખી નાતને નીચું જોવા જેવું કામ કર્યું છે તેનોતાં કોઇ ભાવ પણ પુછતું નથી. આથમણા પાંચાડામાં ગામ ગઢલી તરફ આપણા આગેવાનોના જુલ્મથી ત્રણ બાઇઉંએ આપઘાત કર્યો છે. જેની કોઇ દાદ કે ફરીયાદ નથી. હમણાં ઉગમણા પાંચાડાઓ લગ્ન કરે છે તેમાં કેટલાક સુધારાવાળા ભાઇઓનાં લગ્ન અટકાવ્યાં છે. જે લાંચ આગેવાનોને આપે છે તેને લગ્ન કરવાની છુટ આપે છે આવીઉં આવીઉં વાતો તો અનેક છે. હું માંડવામાં આપણા લેવાણા ભાઇઓની કોનફરન્સ હતી ત્યારે આપડા ગામના લેવાણા ભાઇએ મારૂં ગાડું ભાડે કર્યું હતું જેથી હું માંડવી ગયો હતો ત્યાં સભા જોઇ મારૂં મન થયું જે આ સભામાં ભાષણો થાય છે તે સંભળાય અને અંદર બેસવા દે તો સારૂં, જેથી મેં આપડા ગામના સ્કુલ માસ્તર ટોકરસીભાઇને કહ્યું કે આરાથી તમારી સભામાં આવી શકાય તો મારે ભાષણ સાંભળવાની ખાસ ઉમેદ છે. તેથી માસ્તર સાહેબે

સભાના પ્રમુખની પાસે મારી વાત કરી જેથી મેરબાન પ્રમુખ સાહેબે કૃપા કરી મને એક સદ્‌ગૃહસ્થ તરીખે પુલપીટ ઉપર બેસવાની સગવડ કરી આપી, અને ભાષણો સાંભળ્યાં. આ વાતની ખબર આપણા કણબીભાઇઓને પડી તેથી તેઓ માનવા લાગ્યા કે કાનજી આપડી નાતથી ઉતરી ગયો છે લેવાણાની સભાની વચમાં બેઠો હતો.

હું એક વખત મારે સાસરે ગામ વીથોણ ગયો હતો, ત્યારે મારા સાસરાનાં બધા માણસો મને કહેવા લાગાં કે તમે પરનાતમાં જાવ આવો છો જેથી તમે વેટલી ગયા છો ભાઇઓ આતે કેવા પ્રકારનું વટલવું કેવાતું હશે? તે મને ખબર પડતી નથી. ભથોણ ગામ બહુજ પવીત્ર ગણાય છે એ ગાંમને તેમજ ભથોણના કબ્રસ્તાનને આપણા ભાઇઓ નાનું પીરાણું તરીખે માને છે. તે મોકામમાં ભથોણના કણબીઓ રાંધેલું અનાજ લઇ જઈ મોકામમાં ખાય છે છતાં વટલતા નથી અને હું લેવાણા ભાઇઓની સભામાં ભાષણ સાંભળવા ગયો જેથી વટલી ગયો. આખા કચ્છમાં ભથોણ ગાંમના કણબીઓ મુસલમાની ક્રીયા વધુ પાળે છે. તે ગાંમમાં કોઈ ભુલેચુકે હીન્દુ દેવોનું ભજન કરે અથવા ટીલું કાઢે તો તર્ત તે માણસને નાતબાર અથવા તો દંડની શીક્ષા થાય છે. તે સીવાય ગાંમ ભડલીમાં એક સૈદણ છે, તેને આપણા ભાઇઓ માજી કેછે તે સૈદણ ધોળે દહાડે આપડી નાતને વટલાવે છે, છતાં એ રાંડને કોઇ કાઢતું નથી એજ સૈદણ એક વખત આપડા ગાંમ **વીરાણીમાં** આવી હતી ત્યારે વીરાણીવાળાએ તેને આપણી જગ્યામાં ઉતરવા ન દીધી ત્યારે એ સૈદણ ગાળો દેતી હતી ને કેતી હતી, કે મુવા કણબી મુમના તે હવે હીન્દુડા થાય છે. અમારા બાપદાદાનો ધર્મ મુકી દીધો છે. વિગેરે બોલીને કેવા લાગી કે તમારી પાસે ઉતરવાને મારો હક છે તમને મુકીને હું શું કોઈ હીન્દુને ઘરે ઉતરૂં? આમને બાઇએ કહ્યું. એ કેવાનો અર્થ એમ થાય છે કે કણબીને મુકીને તે હીન્દુમાં કેમ ઉતરે એટલે કણબીતો એ સૈદણને મનમાં સલમાન છે. આવું એ રાંડ બોલતી હતી તેને વીરાણીવાળાએ એમની એમ તગડીને હવે ફરી વીરાણીમાં વસે ત્યારે વાત, તેવીજ રીતે પીરાણાનો કાકો લખમણ પણ વીરાણીમાં તગડાણો છે તે મનેતાં એમ લાગે છે કે હવે તે કચ્છનું પાણી પીસે નહીં. તેવીજ રીતે ગેઢેરાને પણ વીરાણી સીવાય કોઈ બીજું ગાંમ ખબર લે તેમ મને જણાતું નથી. ભાઇઓ હવે હદ વળી ગઈ છે હું મોટા માવીત્રોને હાથજોડી વિનંતી કરૂં છું કે તમે જો હવે અમને સાયતા નહીં કરો તો પછી અમે જુવાનીઆ અમને ધ્યાનમાં આવસે તેવી રીતે આપડી નાતનું ભલું કરવા અમે કોસેસ કરશું. નાતના આગેવાનોની વાત સાંભળી અમારાં હ્રદય ચીરાઇ જાય છે. હવે એકે વાત સાભળી જાય તેમ નથી માટે મારી વિનંતી ધ્યાનમાં લઇ આપણી નાતનું ભલું થાએ તેમાં સૌ ભાઇએ ભાગ લેવો અને આપડું કાર્ય ચાલુજ રાખવું એવી આ સભા પ્રત્યે મારી વીનંતી છે.

ભાઇ નાંયાભાઇ શીવજી નાકરાણીનું ભાષણ.

મહેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, સ્વામીશ્રીજી, જ્ઞાતિબંધુઓ અને બ્હેનો!

તમો સઘળા ભાઇઓએ કૃપા કરી અમોને માન આપી અત્રે સભામાં બોલાવ્યા છે તેટલુંજ નહિં પણ લગભગ બાર વર્ષ થયાં, અમો જનોઇવાળાઓ તરિખે ઓળખાઇએ છીએ. આપણી કચ્છની જ્ઞાતિ અમને શત્રુવટ તરીકે માને છે. છતાં તમો **વીરાણીના**

ભાઇઓ સાચું અને ખોટું શું છે તથા સત્ય વાત શું છે તે તમે બરોબર જાણો છે. અમે તમારાથી જુદા પડવાનું કારણ પણ તમે સુધરો અને જ્ઞાતિહિતનાં કાર્ય કરો તે સિવાય બીજું કાંઇ નથી. અમે અને તમે કોઇ દિવસ જુદા છીએજ નહિં. જ્ઞાતિ આગેવાનોનો જુલ્મ તથા પીરાણાનું ધર્મ કે જે આપણે એક શુદ્ધ ક્ષત્રિયને કદાપી શોભે નહિ છતાં આપણી જ્ઞાતિ હજી તે ધારણ કરી રહી છે, તેની આંખ ઉઘાડવા અમારે તમારાથી જુદુ થવું પડયું છે તે માફ કરશો. અંતે તમને વધારે સારૂં સમજાશે કે અમો જુદા પડયા ત્યારેજ કંઇક ચળવળ કરી શકયા. અને સાચા ખોટાનો નિર્ણય કરવાને તમને આજે વખત મળ્યો છે એ જોઇ મને ઘણોજ આનંદ થાય છે. બંધુઓ! હું પીરાણા ધર્મ સંબંધે થોડું બોલવાનો છું તે કૃપા કરી સાંભળશો. પીરાણા ધર્મ એ કોઇ કાળે પણ હિંદુધર્મ કહી શકાય નહી એતો તમે પણ કબુલ કરો છો આપણી જ્ઞાતીની જે બુરી દસા થઇ ગઇ છે જેનું કારણ પણ પીરાણા ધર્મ છે. આપણી જ્ઞાતીના આગેવાનો જે હમણા હમણા બુમ ફાટયા છે તે પણ પીરાણા ધર્મનોજ પ્રતાપ છે. મારે તમને ખાસ ખુલ્લા શબ્દોમાં જરાપણ સંકોચાયા સિવાય કહી દેવું જોઇએ કે પીરાણાનું ધર્મ પાળવું અને પાપને વોહરવું એ આપણને માટે બન્ને બરોબર છે, ભલે કોઇ સ્વાર્થસાધુ અથવા મોટાભા થવાની લાલચે તમને હજુ પણ પીરાણા હિન્દુ ધર્મ છે તેમ કહે પરંતુ દુનીઆની નજરઆગળ તે હવે હિન્દુ ધર્મના નામે એ ધર્મ નાલાયક થઈ ગયો છે. કસોટી કરતાં તદ્દન પીતલ માલુમ પડયું છે. અનેક ઠેકાણેથી પીરાણા ધર્મની ટીકાઓ થાય છે. તે તમો સઘળા ભાઇઓ જાણો છો, તે સીવાય મારે તમને એમ પણ કહી દેવું જોઇએ કે પીરાણા ધર્મના શાસ્ત્રોમાં આપણા શુદ્ધ આર્ય ધર્મના માટે ન છાજતા અનેક હુમલાઓ કરવામાં આવ્યા છે. આપણા હિન્દુ દેવોનું પણ તેમાં ખાસ અપમાન કરવામાં આવ્યું છે. આવા કલંકવાળા ચારિત્રથી ભરેલું તેમજ એ ધર્મમાં લખેલા દશ અવતાર બીલકુલ ખોટા, કલ્પીત નમાની શકાય તેવી રીતે વર્ણવેલા છે. જેની હકીકતવાળું એક પુસ્તક આપણા જ્ઞાતિભક્ત ભાઈ નારણજી રામજીએ લખેલ છે અને તેઓ થોડા દિવસમાં છપાવવાના છે. તે વાંચ્યા પછી તમોને ખાત્રી થશે. એ ધર્મમાં કેવળ ગપગોળા અને પૈસા પેદા કરવાના સાધન સિવાય, બીજું કંઈજ છેજ નહિં. એ ધર્મને ગુપ્ત રાખવાનો હેતુ પણ એજ છે કે જો આ ધર્મની વાત જગજાહેર થાય તો દુનીઆમાં એ ધર્મના માટે મોટો ખળભળાટ ઉભો થાય, કારણ કે એ ધર્મમાં હિન્દુ તેમજ મુસલમાની બન્ને ધર્મથી વિરૂદ્ધ કેટલીક વાતો લખેલી છે. હું તમો સઘળા ભાઇઓને પુછુંછું કે પીરાણા ધર્મતો ખાસ ઇમામશાહેજ ચલાવ્યો છે, તેથી આગળ વધીને કહું તો કબીરદીન અથવા સદરદીને આ ધર્મ ચલાવ્યો છે, જેઓ પંદરમા સૈકામાં હતા, જેને લગભગ પોણા પાંચસો વર્ષ થયાં છે. છતાં એ ધર્મમાં લખ્યું છે કે હરિશ્ચન્દ્રરાજા તથા તેમની રાણી તારામતી અને કુંવર રોહીદાસ એ ધર્મ પાળતાં હતાં. કેટલું જુઠાણું! હરિશ્ચન્દ્ર રાજાના ગુરૂ વસિષ્ટમુનીએ તો હરિશ્ચન્દ્ર રાજાને વેદ, સનાતની ધર્મ બતાવ્યો હતો, નહિં કે પીરાણાનો ધર્મ હરિણાકશ્યપના પુત્ર પ્રહ્લાદજી આ પીરાણાના ધર્મને માનતા અને મહારાજા યુધિષ્ટિર અને પાંડવો પણ આજ પીરાણા ધર્મ પાળતા હતા. શું આ વાત તમને સાચી જણાય છે? કુરૂક્ષેત્રના મેદાનમાં અર્જુનને કયાં કૃષ્ણની ગીતાનો તત્વબોધ, અને કયાં આ કલ્પીત હિન્દુ પીરાણા ધર્મ!! પીરાણા

હિન્દુ ધર્મમાં પોતાની કમાણીમાંથી દશમો ભાગ બાવા ઇમામશાહને આપીએ તો બાવો ઇમામશાહ આપણુને સ્વર્ગે પહોંચાડશે નહિંતો નરકમાં જવું પડશે. આવાં સ્વાર્થી લખાણો સિવાય તેમાં બીજું કાંઇ છેજ નહિં. કેવળ પૈસા પેદા કરવાનું આ ધર્મના નામનું મશીન સિવાય બીજું કાંઇ કહી શકાય નહિં. આવી હકીકત છે, છતાં તમને એ ધર્મમાં આસ્તા છે તેનું કારણુ ? તો તે ધર્મમાં મોટી મોટી લાલચો આપી છે. નુરનામું, બાજનામું પડવાથી આમ થાય, રતનનામું પડવાથી આમ થાય, મોરનબુવતનો પાઠ કરવાથી અમુક અમુક પ્રકારની સિદ્ધિઓ મળે, અને તૈયબનો કલમો પડવાથી મોક્ષ મળે ભાઇઓ ! પીરાણા ધર્મમાં સિદ્ધી મેળવવાને જે પડવાનું લખ્યું છે તે લાલચમાં જો તમે હમેશાં પડયા કરસો તો મારી તો ખાત્રી છે કે જરૂર તમે જુરી મરશો મને દેશમાં આવે દોઢ મહીનો થયો છે. તેમાં ઘણાએ પીરાણા ધર્મના ભકતો સાથે વાદવિવાદ થયો છે. પરંતુ તેઓ ાથી એ હિન્દુધર્મ છે તેવું કોઇ દિવસ પણ પ્રતિપાદન થતું નથી. એ ધર્મના માટે હું આપને એક વાત કહુંછું તે જરા સાંભળી લેશો. મુંબાઈથી અમદાવાદ જતાં વચમાં વડોદરા શહેર આવે છે ત્યારે ગાડીમાં કેટલાક દવા વેચનાવાળા આવે છે. એ દવાઓમાં એક વીંછીનું ઝેર ઉતારવાની દવા વેચનાર કહે છે કે આ એક વિંછીનું ઝેર ઉતારવાની દવા છે. તેમાં ભારે ગુણ છે. એમ કહી પછી એ દવા જે એક અર્ક તેજાબ છે તે ત્રાંબાના પૈસા ઉપર લગાડે જેથી તે પૈસો સફેદ થાય છે અને રૂપા જેવો લાગે છે. પરંતુ થોડા વખત પછી તેજાબનો ગીલીટ ઉતરી જવાથી એ પૈસો ન રૂપાનો તેમજ ન ત્રાંબાનો એવો અળખામણો થઈ જાય છે કે તેની વસ્તુ ખરીદતાં પણ એ પૈસો કોઈ વેપારી લેવા ના પાડે છે. તેવીજ રીતે પીરાણા ધર્મનો અર્ક–તેજાબ–આ મન ઉપર લાગે છે, ત્યારે ઘડીભર એમ થતું હશે કે આપડે ચાંદી જેવા થઇ ગયા છીએ, પરંતુ થોડાજ વખતમાં એ ધર્મનું મહાત્મ્ય જાણ્યા પછી ભાન થાય છે કે ન હિન્દુ તેમજ ન મુસલમાન એવી અધોગતિમાં આવી જવાય છે. માટે તમો સઘળા ભાઇઓએ આપણા બાપદાદાનો અસલ વેદધર્મ સ્વીકારવો, કે જેના માટે આપણુને માન હોવું જોઇએ. પરંતુ એમ ન થવું જોઇએ કે આપણું ધર્મ બતાવતા પણ આપણે શરમાવું પડે, પીરાણાના કાકાના માટે તો ઘણું બોલાયું છે. ખરી રીતે કહી એતો પીરાણાના કાકાને પણ અવળે રસ્તે દોરવાને આપણા આગેવાનો એજ પ્રયત્ન કર્યો છે. જ્યારે તેને પૈસા છુટથી મોકલીએ ત્યારેજ મોજમજામાં પડી જાય છે. શું આપણા પંચના પૈસા આપણી જ્ઞાતિભાઇઓના હિતમાં વપરાય તે કાંઈ ઓછું પુન્ય તમે માનો છો ! સૈયદો કે જેઓ ચોખા મુસલમાન છે, સુનત બેઠેલા છે, અને કુરાને શરીફને માનનારા છે, તેઓ જીવહીંસા કરે છે તેટલુંજ નહિ પણ પીરાણા ધર્મમાં તમાકુ પીવાની મનાઈ છે છતાં સૈયદો કચ્છમાં આવે છે ત્યારે આપણે જોઈ શકીએ તેવી રીતે ખાનામાં પણ હુક્કા પીએ છે, એક ભાઇએ કહ્યું તેમ કુકડાં ઈત્યાદીને મારે છે. મુસલમાનો સાથે ખાવા પીવાનો વ્યવહાર રાખે છે. છતાં પીરાણાના સૈયદો તેમજ પીરાણાના કાકાઓ આપણુને બોધ કરે છે કે ઇમામશાહના વંશના સૈયદો હરિવંશી બ્રાહ્મણ છે. કેવી જુઠી ન માની શકાય તેવી ગલત વાત છે ! સૈયદોએ પણ હવે પૈસાના મતલબે છેકજ પોતાનો આચાર વિચાર પણ છોડી દીધો છે. સૈયદોએ ખાસ દાઢી રખાવવી જોઇએ તેને બદલે દાઢી મુડાવીને મોં સાફ રાખે છે, અને નીચે ધોતીઉં પહેરે છે તેથી શું તે બ્રાહ્મણ થઇ

જવાના ? કોઇ કાળે પણ નહીં. એ સૈયદોએ પણ આપણી જ્ઞાતિના કેટલાક ભાઇઓને પીરાણા ધર્મનો બોધ આપી કલમા પડાવતા કર્યા છે. માટે ભાઇઓ ! એ સૈયદોને જેવી રીતે કચ્છમાં આવતા બંધ કર્યા છે તેવીજ રીતે સમજીને તેને એકપણ પૈસો ન મોકલાવતા, કારણ કે તેને પૈસો મળવાથી જરૂર તે જીવહિંસા કરવાના તેમજ તેનું પાપ આપણને જરૂર થવાનું એટલુંજ નહિ પણ એ લોકોને વગર મહેનતે જે આપણા ધર્માદાના પૈસા મળે છે. તેથી તે લોકો આળસુ થઇ ગયા છે. એમની જીંદગી પણ આપણે બગાડીએ છીએ. ખરી વાતતો એ છે કે આપણા પૈસાનો સદ્ઉપયોગ આપણેજ કરવો જોઇએ, તે સિવાય મારે તમને એક વાત હજુ એ પણ કહેવાની છે કે આપણી જ્ઞાતિની અધમ દશા થવાનાં કારણોમાં મેં તમને પીરાણા ધર્મ તથા આપણા આગેવાનોનો જુલમ તેમજ પીરાણાના કાકાના છળ પ્રપંચ અને સૈયદોએ જ્ઞાતિના માંથે ચઢાવેલું કાળું કલંક આ સિવાય એક વ્યક્તિ જે ભગત તરિકેજ ઓળખાય છે જે તદ્દન ચૂપમાર રહે છે. છતાં જ્ઞાતિના ભોળા ભાઇઓ તથા બ્હેનોને અવળ રસ્તે દોરવામાં તેઓ છાનામાનાં કુકર્મો કરે જાય છે. અને પોતે મહાત્મા મહંત બનીને ઠગે છે. તેનાથી પણ સંભાળીને ચાલવા હું આપ સર્વ ભાઇઓને વિનંતિ કરૂંછું. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂંછું અને બેસી જવાની રજા માંગુછું.

નારાયણજી રામજીએ કરેલું ભાષણ.

મેરબાન પ્રમુખ સાહેબ સ્વામી શ્રી રેવાનંદજી તથા જ્ઞાતીભાઇઓ અને બેનો ! મેરબાન પ્રમુખ સાહેબે મારા માટે જે માનભર્યા શબ્દો વાપર્યા છે. તેમજ મારા જુવાન બન્ધુઓનો પણ મારા તરફ પુજ્યભાવ જોઇ, તેમજ હું **વીરાણી** ગામમાં છ વરસ ગેરહાજર રહ્યા પછી, હમણાં એક મહીનો દહાડો થયા આવ્યો છું તે દરમ્યાન વીરાણી ગામમાં યુવકોની છ સભાઓ ભરાઇ છે જેમાં લગભગ આપણા ગામની વસ્તીનો મોટો ભાગ ભાઇઓ તથા બેનોએ ભાષણો સાંભળી ગયા પછી વૃદ્ધો તેમજ યુવાનો અને છેક દશ વર્ષના બાળકોનો પણ મારા તરફ પ્રેમભાવ જોઈ તેમજ વૃદ્ધ માતાબા બેનો તેમજ નાની બાળકીઓનો નમ્ર અને સ્નેહાળ ભાવ જોઈ હું મને પોતાને ભાગ્યશાળી માનું છું. આ વખતે મને મારા કાર્ય તરફ ઘણુંજ માન ઉત્પન્ન થાય છે. **મહર્ષી સ્વામી** દયાનંદ સરસ્વતિના જીવનચરીત્રમાં મેં વાંચ્યું હતું કે સ્વામીજી પંજાબમાં વેદાન્તનું રહસ્ય સમજાવતા હતા. પોતાના ભાષણમાં પુરાણોની ગપ કથાનું ખંડન પણ કરતા હતા. તે વખતે સનાતની જુના વીચારવાળા ભાઇઓ તરફથી સ્વામીજીના માટે તીરસ્કાર પણ છૂટતો હતો. કેટલાક અજ્ઞાન ભાઇઓ સ્વામીજીને ગાળો પણ આપતા હતા. એટલુંજ નહી પણ ઇંટો અને પથરાનો વરસાદ પણ સ્વામીજી ઉપર વરસતો હતો એવામાં એક ઇંટ સ્વામી દયાનંદને માથામાં વાગી તે એક સભ્ય ગૃહસ્થે જોઇ, મારનારને તેણે બરોબર ધ્યાનમાં રાખ્યો. અને સ્વામીજીને કહ્યું કે તમે ફરીયાદ કરો હું તમારો સાક્ષી થવા તૈયાર છું. તમને ઇંટ મારનારને હું બરોબર ઓળખું છું. ત્યારે સ્વામીજીએ કહ્યું કે નહી ભાઇ મારૂં કામ સત્ય વસ્તુ શું છે તે કહેવાનું છે. નહિ કે ફરીયાદ કરવાનું. કંઇ હરકત નથી મારો આત્મા મને ખાત્રી આપે છે કે મારા બોધથી અંતે જે માણસો હાલમાં મારા ઉપર ઇંટો અને પથરાનો વરસાદ

વરસાવે છે, તેજ માણુસોને મારા શબ્દોની અસર થશે ત્યારે પથરા અને ઈંટોને બદલે મારા ઉપર ફુલોનો વરસાદ વરસાવસે. અંતે સ્વામીજીની ભવિષ્યવાણી ખરી પડી છે. પંજાબમાં સૌથી વિશેષ બોધ સ્વામી દયાનંદના વેદ ધર્મનો પ્રચલીત છે. સ્વામીજીના નામ પર પોતાના પ્રાણુ ઓવારી નાંખનારા વીર પુરૂષો લાખોની સંખ્યામાં પંજાબ તરફ આપ જોઇ શકશો આ વાત મને લગભગ આઠેક વર્ષ ઉપર વાંચવામાં આવી હતી અને તેજ વખતથી મેં મારી જ્ઞાતિ તરફના સુધારાની દીશા બદલી હતી તેમજ અમારા મંડળના શુભેચ્છક મરહુમ સ્વર્ગવાસી મહારાજ રામેશ્વર મોરારજીનો પણ એજ બોધ અમને હતો. આજે એ વાતની સત્યતાની સંપૂર્ણ ખાત્રી મને આ સભામાં આપના સા ભાઇઓ તરફથી થાય છે હું આજે મારા કાર્યના માટે ગણોજ આનંદીત છઉં. આપ ધારતા હશો કે મેં જ્ઞાતી સુધારાના માટે વિશેષ ભોગ આપ્યો છે પરંતુ એ ધારવું આપનું ભુલ ભરેલું છે. મારા કરતાં તો આપણી જ્ઞાતીની દાઝ હૈએ ધરનારા વીર બન્ધુઓ ઘણાય છે. છતાં પણ જો મારાથી એક નામની પણ જો સેવા થઇ હોએ તોએ ખાસ મારી ફરજ છે. જે મેં એક નામનીજ અદા કરી છે. હજુ તો હું આપણી જ્ઞાતીના પુરેપુરા રૂણમાં છું. આટલું બોલ્યા પછી મારે પણ આ સભામાં કાંઇક બોલવું જોઇએ જેથી થોડુંક બોલું છું તે કૃપા કરી સાંભળશો એક મહીનો દીવસ થયાં હું મુંબઇથી વીરાણી આવ્યો છું તે દરમ્યાન હું આપણા ભાઇઓ જ્યાં વસે છે એવાં ગણા ગામોમાં ફર્યો છું. તેમજ આપણી જ્ઞાતીના ગણા આગેવાનોને મળ્યો છું. તેમની સાથેની વાતચીતો ઉપરથી સારાંષ એ નીકળે છે કે આગેવાનોની ટીકા તથા પીરાણા ધર્મની જે ઉગાડ થાએ છે તે ઠીક નથી. આપણી જ્ઞાતીના એક મુખ્ય આગેવાન નેત્રા ગામના રહીશ કરમસી ગેઢેરો થોડા દીવસ ઉપર વીરાણી ગામમાં એક ગરગેણાંમાં આવ્યા હતા ત્યારે આ મુરબ્બી આગેવાને મહેરબાની કરી મારે ઘરે તેઓ પધાર્યા હતા ત્યારે મેં આપણી જ્ઞાતીની થતી પાયમાલી તથા આગેવાનોના જુલ્મની કથા તેમજ પીરાણા ધર્મ સંબંધ પણ ગણો વાદવીવાદ થયો હતો પરંતુ તે મુરબ્બી આગેવાને દરેક વાત મારી કબુલી હતી પરંતુ હું નથી ધારતો કે તેઓશ્રીએ મને જે જે વચનો આપ્યાં છે તે પ્રમાણે તેઓ વરતસે મને તો ખાત્રી છે કે આગેવાનો જ્યાં સુધી પોતાનો સ્વાર્થ ત્યાગ કરે નહિ ત્યાં સુધી આપણી જ્ઞાતીનો ઉદય પણ થાય નહિ. આગેવાનોના ચારીત્ર વીશે મારા જુવાન ભાઇઓ ગણું બોલી ગયા છે. આપણી જ્ઞાતિ વીનાકારણ આગેવાનોના ભોગ થઈ પડી છે તે સંબંધે કેટલાક ભાઇઓએ બહુજ જુસાદાર ભાષણો કર્યાં છે. હવે મારે આગેવાનો સંબંધે બોલવા જેવું કસું છેજ નહિ. પીરાણા ધર્મના માટે મને બોલવાને બહુજ આગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે પરંતુ હું સગળા ભાઇઓને વિનતી કરૂં છું કે મેં પીરાણા ધર્મની પોલ એ સંબંધે એક પુસ્તક લખ્યું છે જે હું મુંબઈ ગયા પછી થોડા દીવસમાં છપાવવાનો છું. તે છપાઇ બહાર પડયા પછી તમને પીરાણા ધર્મ સમંધે ગણું જાણવાનું મળસે જેથી અત્યારે હું તે સમયે કંઈ બોલવા માગતો નથી. મેરબાન પ્રમુખ સાહેબે પોતાના ભાષણમાં જુવાન ભાઇઓને ઉદ્દેસીને જે બોધ આપ્યો છે તે ખાસ મનન કરવા યોગ્ય છે. આ સભામાં આપણી જ્ઞાતીના સુભેચ્છક ગણા વૃદ્ધ આગેવાનોની હાજરી છે છતાં તમો જુવાનીઆઓની સંખ્યા વિશેષ છે. તેમજ આજે તમો જુવાન ભાઇઓનાં જુસાદાર ભાષણો તેમજ તમારાં ઉછળતાં લોહીથી

આર્ય સમાજની અસર
નારાયણ રામજી ઉપર
વર્ષ 1912 થી.

જ્ઞાતીની સુભચીંતક લાગણીઓ જોઈ તમને કંઇક વિશેષ કહેવા ઈચ્છુંછું તમો સઘળા જુવાન બંધુઓનો અત્યારે જે દેખાવ છે તે જોતાંતો મને એમ લાગે છે કે હવે આપણી કચ્છની જ્ઞાતી જલદીથા સુધરી જશે એમાં જરાપણ સંકા નથી તોપણ દુધના ઉકાળાની માફક ક્ષણીક વૈરાગ્યવાળા તમે થસો નહીં. સહનસીલતાતો તમારે હમેસાં ધ્યાનમાંજ રાખવી તમને કોઈ કટુ વચન કહે તે સગળાં તમારે સાંભળવાં પડશે તોપણ તમે તમારૂં જે કાર્ય હમણાં હાથ ધર્યું છે. તે ઠંડું પડવા દેશો નહીં. તેમજ તમે આળસુ થસો નહીં માણસોમાં આળસુપણું એવા પ્રકારનો દુર્ગુણ છે કે તે કંઇ પણ કાર્ય કરી શકે નહીં મારીતો તમને એ સલાહ છે કે તમે પીરાણા ધર્મના પુસ્તકો વાંચ્યાં નહોય તો વાંચજો અને પછી આપણા આર્યોના પવીત્ર અને ઉંચ જીવન રૂપી ઇતીહાસો, રામાયણ, મહાભારત અને ગીતા ઇત્યાદી ગ્રંથો વાંચી જોશો તો તમને સાફ સાફ સમજાસે કે આપણને આંખે પાટા બાંધવામાં આવ્યા છે અને છેકજ ભુલમાં નાંખ્યા છે. **આપણો ધર્મ અને આપણી ફર્જો સું છે તે તમને સાફ સમજાશે** મહારાણા પ્રતાપસીંહ તથા છત્રપતિ સીવાજી મહારાજનો ઇતીહાસ જો તમે વાંચ્યો હોય. અગર સાંભળ્યો હોય તો એમાં ગણું જાણવા જેવું છે. મહારાણા પ્રતાપસીંહે બત્રીસ વર્ષ સુધી જંગલમાં રહી કંદ મુળનો આહાર કરી ધાસની પથારીમાં પડી રહેવું કબુલ કર્યું હતું. પરંતુ મુસલમાનીપણાની સત્તાનો તેણે લેશ પણ સ્વીકાર કર્યો નોતો. ઔરંગઝેબના જુલ્મી જમાનામાં સીવાજી નહોતતો બધી દુનીઆં સુનત થઇ જાત. આ દ્રષ્ટાંતો બધાં સત્ય છે. તે આપણે ખરા ધ્યાનમાં લેવા જોગ્ય છે. સીવાજીનો પુત્ર સંભાજી જો કે ગણોજ ક્રુર અને ગાતકી રાજા થઇ ગયો છે. સીવાજીનું તેણે નામ બોળ્યું હતું એમ કહીએ તોપણ ચાલે, પરંતુ તેને જ્યારે પચીસ વર્ષના યુદ્ધના અંતે ઔરંગઝેબે કપટથી કેદ કર્યો, અને તેને મુસલમાની ધર્મ પાળવા દેવામાં આવ્યું ત્યારે સીવાજીના પુત્ર સંભાજીએ તેને કહ્યું કે તારી દીલ્લીના રાજ્યનું સામ્રાંટપદ આપે, તોપણ હું કદી મુસલમાની ધર્મ સ્વીકારૂં નહીં. હીન્દુ આર્ય ધર્મ તજી જવનધર્મ અંગીકાર કરૂં નહીં. ત્યારે એ ક્રુર અને ધાતકી ઔરંગઝેબ બાદસાહે તેની જીવતાં લોખંડના સળીઆઓ ધગધગાવી સંભાજીની આંખો ફોડી નાખવાની સજા ફરમાવી ત્યારે પણ આ ક્ષત્રીય વીરનર જરાપણ અચકાયા સીવાય એ સજા કબુલ કરી પરંતુ જવનધર્મ સ્વીકાર્યો નહીં જ્યારે તેની આંખ લાલ સળીઆથી ફોડી નાખવામાં આવી ત્યારે ફરીથી ઓરંગઝેબે ફરીથી કહ્યું કે હજુ પણ જો તું માને તો તને મારી દીકરીને પરણાવું અને તારૂં રાજ્ય તને પાછું સોપું આવા સબ્દો સાંભળીને પણ આ નીડર ક્ષત્રીય વીરયોદ્ધાએ જેને આર્યધર્મનું અભીમાન છે તેવા સીવાજીના પુત્ર સંભાજીએ કહ્યું કે ઓનર પીસાચ પૃથ્વીને ભાર રૂપ જાલીમ સેતાન તું જલદીથી મારી બીજી આંખ પણ ફોડી નાખ કે જેથી તારા જેવા ક્રુર અને ધાતકી નીચ જવનને જોઇ મારી બીજી આંખને ઘણીજ શરમ થાય છે કારણ કે તું પાપીને તે હજુ એક આંખ જોઇ શકે છે. આંખનો તું જલદીથી નાસ કરી નાખેતો તારા જેવા નીચ અધર્મીને જોવાનું બાકી રહે નહીં. બસ તેજ વખતે સંભાજીની બીજી આંખ પણ લોખંડથી તપાવેલા સળીઆથી ફોડી નાંખવામાં આવી. અને આવી ક્રુર અને ધાતકી સજા ભોગવી પોતાનો દેહ અરપણ કર્યો, પરંતુ તેણે પોતાનો આર્ય ધર્મ તજ્યો નહીં જવન ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો નહીં. બન્ધુઓ આપ ઇતીહાસ તરફ દ્રષ્ટી કરો.

1920-03-28 -KKP Gnati Jaher Sabha -Virani Moti -Report (207)

આ જમાનો કંઇ નાદીરસાહી કે ઓરંગજેબનો નથી. આપણને કોઇ જબરીથી મારીને મુસલમાન કરતું નથી છતાં પણ આપણે સા માટે સમજ્યા વગર આપણા આર્યોના અતી પવીત્ર અને ઉંચ વેદ ધર્મને ભુલી જઇ એક ઇંદ્રજાળ રૂપી પારાણા ધર્મમાં ફસાયા છીએ. ઇતીહાસોમાં સંભાજીના જેવા અનેક દાખલાઓ મળીઆવે છે. પરંતુ કોઇએ પોતાનો આર્ય ધર્મ તજ્યો નથી. પીરાણા ધર્મ હીન્દુ ધર્મ નથી એ વાતતો આખા દુનીઆમાં પ્રસિદ્ધ છે. પીરાણાના સૈયદો એવો દાવો કરે છે કે અમે હરીવંસી બ્રાહ્મણ છીએ. સું એ વાત તમને સાચી જણાય છે. પૈસા છેતરીને લેવાનો બીલકુલ કાંઇ પણ માની શકે નહી તેવો એક ઢોંગ છે. કોઇ હૈયા ફુટા એમ માનતા હશે. સૈયદો બ્રામણ છે અને તેને પૈસા આપવાથી ધર્મ થાય છે. ભાઇઓ સૈયદો તો ખાસ મુસલમાન છે અને તે પીરાણા ધર્મને બીલકુલ માનતા નથી. તેઓતો ખાસ કુરાને સરીફને માને છે.

માત્ર તમારી ભોળપણનો લાભ લઇ પીરાણા સતપંથ હીન્દુ ધર્મ છે એમ જુઠું સમજાવે છે. કાકાઓ ખુદ જાણે છે કે પીરાણા ધર્મ એ એક કપટ જાળ છે છતાં આ પોલ નભે છે. ત્યાં સુધી એનો લાભ લીધે જાય છે આપણા સ્વાર્થી આગેવાનો પણ આ ધર્મમાં કંઈ માલ નથી એવું સમજે છે છતાં પણ નભાવી રાખવાની કોશીશો કરે છે તેમાં એમનો પાકો સ્વાર્થ છે પંચના નાણા એકઠાં થાય છે અને તેની હુંડી કરવા આગેવાનો ભુજ જાએ છે ત્યારે ચોથાઈના નાણાં તેઓ હજમ કરી જાએ છે. દીવા જેવું તેજોમય વાતાવરણ ચારે કોરથી બોલાય છે છતાં એ ધર્મ હીન્દુ ધર્મ છે એમ કહેવું એ કેટલી શરમ જેવી વાત છે. છેવટે હું મારા જુવાન ભાઇઓને એટલુંજ કહું છું કે જેવી રીતે તમે કમર કસી આજે આ સભામાં તમે જે કામ બોલીને કરી બતાવ્યું છે તેને આચારમાં મુકી તમારા ગરીબ ભાઇઓ આપણા જુલ્મી :આગેવાનોની જુલ્મી સતાથી પીડાતા હોય તેની વારે ધાઓ. તમારી જાતને ગ્નાતીસેવાના રૂણથી મુકત કરો અને આ દુનીઆમાં તમે સપુત કેવડાવો આવું કડણ વૃત અંગીકાર કરવાની ખાસ જરૂર છે. પરંતુ એક વાત તમારે ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી જોઇએ કે આવું કડણ વૃત પાળવું એ સાધારણ વાત નથી. દુરબુદ્ધિ દુરાગ્રહી ઇર્ષાળુ લોકો તમારી નાંદા કરશે, તમારી મશકરી કરશે તથા તમારા નીશ્ચયથી તમને ચલાવશે એટલુંજ નહી પણ અનેક વીઘ્નો નાંખશે, તથાપી માન કરવા તમારી નીંદા થાએ કે સ્તુતી થાએ ચાયતો મૃત્યુ થાએ જોઇએતો લક્ષ્મી મળે કે આખું જીવન દારીદ્રતામાં જાએ પણ તમે જે વૃત અંગીકાર કર્યું છે તેમાંથી કદી પણ પાછા હઠવું નહીં આવી રીતનું કઠોર વૃત ગ્નાતીહીતના માટે તમે લેશો ત્યારે ખાત્રીથી માનજો કે તમને આપણી કુળ દેવી ઉમીઆમાતા જરૂર વિજયમાળા તમારાજ ડોકમાં ઘાલસે ત્યારેજ તમારો કરેલો ઉદ્યોગ સફળ થશે કે તે સીવાય તમને મારે એક ખાસ સુચના કરવાની છે તે એ છે કે સ્વાર્થત્યાગની ભાવના વગર તમે એક પણ કાર્ય કરી શકશો નહીં, જો તમારી ઇચ્છા તમારા ગ્નાતી ભાઇઓનું કલ્યાણ કરવાની હોય તો તમારે સ્વાર્થનો સદંતર ત્યાગ કરવો જોઇએ અને તોજ તમો વીજયી થઇ શકસો. સ્વામી વીવેકાનંદના શબ્દોમાં કહુંછું કે પરાક્રમ કરવાનો સમય તમારામાં જુવાનીનું જોર ઉછાળા મારી રહ્યું છે તેજ છે. નહી કે તમે ઘરડા અને આખી જીંદગીભરના કામના બોજાથી ઘસાઇ જાઓ ત્યારે. અત્યારે તમારામાં ઉત્સાહ છે, વીર્ય છે, ચેતન છે, કામ કરવાનો આજ અવસર છે, પ્રભુને ચરણે સુંઘાએલાં કરમા-

હુંડી કરવામાં આવતી

પરાક્રમ કરવાનો સમય જુવાનીમાં જ હોય છે.

1920-03-28 -KKP Gnati Jaher Sabha -Virani Moti -Report (207)

એલાં અને કચરાએલાં પુષ્પો અર્પણ થતાં નથી. પણ તાજાં, ખીલેલાં, સુગંધવાળાં અને કોઇએ પણ સ્પર્શ ન કર્યો હોય તેવાંજ પુષ્પોજ અર્પણ કરવાને યોગ્ય છે. આખી જીંદગી સુધી નોકરી ધંધો કરી ઘસાઇ ગએલાં શરીરથી મહાન કાર્ય કે દેશસેવા થાય નહિ, પણ યુવાન, બુદ્ધિવાન અને મજબુત બાંધાવાળાજ, સ્તુતિપાત્ર કાર્ય કરવાને યોગ્ય છે. સ્વામીજીના આ કથનો ઉપરાંત સ્વાર્થત્યાગી આત્મબળવાળા પ્રાતઃસ્મરણીય **મહાત્મા ગાંધી** તથા અતી કસોટીમાંથી પસાર થએલા **તીલક મહારાજ**ના ચારિત્ર તરફ આપ ધ્યાન ખેંચશો તો તમને સ્પષ્ટ સમજાશે કે, તેઓએ દેશહિતના કલ્યાણકારી કાર્યની શરૂઆત યુવાવસ્થામાંજ કરી હતી. અને હું હમણાં કહી ગયો તેમ કિંચિત માત્ર કોઇપણ બાબતનો ડર રાખ્યા સિવાય પોતાનું ધારેલું કાર્ય સ્વાર્થરહિતપણાથી અનેક વીઘ્નો તથા મહાકષ્ટો આવવા છતાં તેની પરવા કર્યા સિવાય આરંભેલું કાર્ય પૂર્ણ કરવા માટે અદ્યાપિ પર્યંત યત્ન કરે જાય છે. અને તેમના આવા નિશ્ચયોજ આપણી પાસે તેમની પૂજા કરાવે છે. એટલા વાસ્તે હું ફરીને પણ તમો મારા યુવાન બંધુઓને આગ્રહપૂર્વક જણાવું છું કે તમે મારા કહેવાપરથી જ્ઞાતિહિતનું કાર્ય કરવા તૈયાર થાઓ. તે પહેલાં તમે તમારા નિશ્ચયને નીભાવી રાખવા માટે પૂર્ણ વિચાર કરજો. કાર્યનો આરંભ કર્યા પછી જો વાદ્નોથી કાયને છોડી દેશો તો લોકોની દૃષ્ટિએ તમે હલકા પડશો, અને અપકીર્તિ કરાવશો. મને તમારામાં વિશ્વાસ છે. અને આ જ્ઞાતિહિતનું મહાન્ અને અગત્યનું કાર્ય તમારા સિવાય, સ્વાર્થી અભિમાની અને નીચ લાલચોથી લપટાએલા આગેવાનોથી થઈ શકે તેમ નથી અને તેથીજ આ કાર્ય તમારેજ કરવું જોશે. અને તે કરવાની તમારી ફરજ છે. હું તમારી અત્યારે મુખમુદ્રા ઉપરથી તમારા હૃદયમાં થતી ભાવનાઓ વાંચીને આશા રાખું છું કે તમે આ જ્ઞાતિને જેમ બને તેમ જલ્દી લાંછન રહિત કરવાને કમરકસો મેદાને પડશો. કચ્છ પ્રદેશમાં આપણી વસ્તીવાળા ગામો પૈકી **વીરાણી** ગામજ એક એવું ગામ છે કે જ્યાં આવી બાબતોની ઉપરાઉપરી સભાઓ ભરાય અને જ્ઞાતિજનોને બોધ મળે તેવાં ખુલ્લા દિલથી સંપૂર્ણ છૂટ સાથે પોતાના વિચારો જણાવી શકાય, અને તેથીજ **વીરાણી** ગામે શુભ કાર્યોની શરૂઆત કરવાના સ્થાનમાં અગ્રપદ લીધું છે તેના માટે હું અંતઃકરણપુર્વક આ **વીરાણી** ગામનો ઉપકાર માનું છું સેવકનો જન્મ પણ આજ ગામમાં થયો છે જેને માટે મારે પણ ખાસ અભિમાન કરવા જેવું છે. વીરાણીના યુવકો તરફ મને ઘણુંજ માન છે. તેઓની સાદાઇ અને પવિત્રતાથી હું ખાત્રીથી માનું છું કે જ્ઞાતિહિતનું કાર્ય કરતાં જેટલાં વર્ષો થયાં છે તેટલા મહિના હવે નહિ થાય. ભગવતી ઉમા માતા સર્વના મનોરથ સફળ કરે એજ આ સેવકની જગતજનની ઉમા માતા પ્રત્યે પ્રાર્થના છે.

પટેલ વાલજી શીવદાસ નાકરાણીએ કરેલું ભાષણ.

મે. પ્રમુખ સાહેબ જ્ઞાતિભાઈઓ અને બ્હેનો !

આપે મને આપણી જ્ઞાતિહિતના માટે બે બોલ બોલવા આજ્ઞા કરી છે પરંતુ આ સભામાં આપણા વિદ્વાન ભાઇઓના ભાષણો સાંભળી મારા જેવા વગર ભણેલાથી શું આપને બોધ થઈ શકે. હું એટલું કહું છું કે મુંબાઈવાળા ભાઇઓ તો ત્યાં સભાઓ ભરાય છે જેથી ભાષણ કરે છે તે સાંભળી મને ખાત્રી થાય છે કે હવે આપણી જ્ઞાતિ સુધ-

-રવા વગર રહેશે નહિ કેટલાક ભાઇઓના તેમજ બ્હેનોનાં હૃદય સભાઓમાં ભાષણો સાંભળ્યા પછી જે કુધારા આપણી જ્ઞાતિમાં છે તેનો ત્યાગ કરવા એક પગે તૈયાર થયાં છે, તેથી આશા રખાય છે કે આપણી જ્ઞાતિની અધમ દશા હવે થોડા દિવસને માટેજ છે. આટલું બોલ્યા પછી હું આપને એક દૃષ્ટાંત આપણી જ્ઞાતિને લાગુ પડે છે જેથી કહું છું તે કૃપા કરી સાંભળશો. કેટલાક નિર્ભાગી ગામો હતાં કે જ્યાં એક રાક્ષસ દરરોજ આવી તે કેટલાક માણુસોને ખાઈ જતો હતો, પરંતુ તે ગામના માણુસો કશું કરી શકતાં નહોતાં. રાક્ષસથી બચવાને ઉપાય સુદ્ધાંત પણ તે લેતાં નહોતાં. આમ ઘણા દિવસથી રાક્ષસ માણુસોને મારીને ખાઇ જતો હતો તેવામાં એક દુઃખી માણુસને ગામનો તેમજ મનુષ્ય જાતિનો આવો નકામો ભોગ થાય છે તે જોઇ ન શકવાથી તેણે વિચાર કર્યો કે આવી રીતે મનુષ્યોનો વીના કારણ ભોગ અપાય છે તે ઠીક નથી. માટે મારેજ એ રાક્ષસના ભોગ થઇ જવું. કે જેથી દેખવુંએ નહિં તેમજ દાઝવુંએ નહિં. આવું ધારી તે ભાઇએ સાંજના વખતે જે તરફથી રાક્ષસ આવતો હતો તે દીશા તરફ રાક્ષસના સામે જવાનો રસ્તો લઇ ચાલવા માંડયું એટલે સૂર્ય અસ્ત થવાની તઇયારીમાં હતો, એટલામાં પેલો રાક્ષસ તેના સામો મળ્યો તે જોઇ પેલો માણુસ રાક્ષસના મોંઢા આગળ ગયો એટલે રાક્ષસ ફેરો ખાઇ તેનાથી દૂર ગયો એટલે પેલો માણુસ ફરી તેની સન્મુખ ગયો ત્યારે પણ તે રાક્ષસ તેનાથી દૂર જવા લાગ્યો. એટલે પેલા માણુસે કહ્યું કે "ઓ અધમ! મનુષ્ય જાતિનો તું ભક્ષ કરનાર રાક્ષસ હોવા છતાં હું તારી સન્મુખ આવ્યો છું, છતાં તું દુર કેમ નાસે છે? અને તું મારો ભક્ષ કેમ કરતો નથી?" ત્યારે પેલા રાક્ષસે જવાબ આપ્યો કે ઓ મનુષ્ય જાતિમાં ઉત્તમ વીરનર! હું કોઈ દિવસ પણ મનુષ્ય ભક્ષ કરતો નથી. પરંતુ જે જાનવર જેવાં છે એટલે કે જે પશુ સમાન જ્ઞાનવાળાંજ મનુષ્યોનો હું આહાર કરૂં છું ત્યારે પેલા માણુસે કહ્યું કે દરરોજ એકાદ અથવા બે મનુષ્યની જીવહિંસા પ્રત્યક્ષ થાય છે એ વાત શું ખોટી છે? ત્યારે પેલા રાક્ષસે કહ્યું કે તારી સમજફેર છે. જે મનુષ્યની તું હિંસા થવાનું કહે છે તે મનુષ્ય નહિં પરંતુ તે તારે જોવું હોય તો લે આ મારી પાસે એક આરીસો છે. તેમાં તું તારા ગામના મનુષ્યનું સ્મરણ કર એટલે તને તે સઘળું દેખાશે. પેલા વીરનરે અજાયબ રીતે આરીસો હાથમાં લેઇ પોતાના ગામના મનુષ્યો દેખાવાનો સંકલ્પ કર્યો, તો તેમાં ખરેખર તેને માણુસો પશુ જેવા માલુમ પડયાં. થોડાંજ માણુસો માણુસો જેવાં દેખાવા લાગ્યાં, બાકીના બધા પશુસમાન લાગ્યાં, આ અજાયબી જોઇ પેલા વીરનરે નમ્રતાપૂર્વક વિનંતિ કરીને કહ્યું કે આ આરીસો તું મને આપ ત્યારે રાક્ષસે તેને તે આપવા ના કહી પરંતુ શુદ્ધ ક્ષાત્ર તેજ અને વીરત્વભરી વાણીથી દુનીઆનો ઉદ્ધાર કરવાની જીજ્ઞાસા પેલા વીરનરે બતાવી ત્યારે પેલા રાક્ષસે તેને કહ્યું કે મારો આરીસો તારા કામનો નથી પરંતુ આવો આરીસો તો તારી પાસે પણ છે. તેમાં તું બરોબર ધ્યાનપૂર્વક જોશે તો તને દુનીઆમાં મનુષ્ય પ્રાણી અને પશુ પ્રાણીનું ભાન જરૂર થશે. એ આરીસારૂપી ગીતા જ્ઞાન તથા રામાયણ અને મહાભારતના નીતિમય ઇતિહાસો છે. તે ખાસ મનન કરવાથી તે તું જોઈ શકશે પેલા વીરનરને ગીતા, રામાયણ અને મહાભારતના ઇતિહાસોની નીતિ અને હાલના અધમ મનુષ્યોના કુકર્મને ધ્યાનમાં લઇ પેલા રાક્ષસની વાત તેને સત્ય સમજાઇ આ મેં તમોને એક દૃષ્ટાંત કહ્યું હવે એ વાતનો સિદ્ધાંત એ છે કે રાક્ષસરૂપી સૈયદો તેમજ

કાકાઓ, અને મનુષ્ય પશુ તરીકે આપણી કણબીની જ્ઞાતિ છે, અને જે વીરનરને મનુષ્ય વધ થવાનું દુઃખ લાગ્યું હતું તે સ્વધર્મ વર્ધકમંડળના નેતાઓ છે, રાક્ષસોરૂપી સૈયદ તથા કાકાઓ તેમને ખાઇ શક્તા નથી તેમની સાથે તો કાકાઓ તેમજ સૈયદો મિત્રાચારીનો સંબંધ રાખે છે. હકીકત આ પ્રમાણે છે, છતાં જે સમજે નહિં તેને રાક્ષસો ખાય છે, તેમજ આપણને સૈયદો તેમજ કાકાઓ લુંટીને ખાય તેમાં દોષ એમનો નથી. એ દોષ આપણામાંજ છે. ભાઇઓ! મારી અલ્પબુદ્ધિથી મેં આપને દષ્ટાંત આપ્યું છે. પરંતુ પંચીકરણમાં એક દષ્ટાંત છે કે સિંહનું બચ્ચું અજ્ઞાન દશામાં બકરા ભેગું રહેવાથી પોતે માની લીધું કે હું પણ બકરૂં છું તેવી રીતે આપણે અજ્ઞાનતાથી માની લીધું છે કે આપણો પીરાણા ધર્મ હિન્દુ ધર્મ છે, પરંતુ આપણી દશા પેલા સીંહના જેવી છે જેવી રીતે બીજા એક સિંહે તેના સ્વરૂપનું ભાન કરાવવાથી તે સિંહને ભાન થયું કે હું પણ સિંહજ છુ અને તે બકરાના ટોળાથી તે છૂટો પડયો હતો પરંતુ આપણને આપણે કોણ છીએ એનું ભાન કરાવવા માટે આપણા ભાઇઓ મથી રહ્યા છે. પરંતુ આપણે જ્યાં સુધી એ વાત ખાસ અંતઃકરણથી માનીશું નહિ ત્યાંસુધી આપણો અને આપણી જ્ઞાતિનો ઉદ્ધાર થવાનો નથી. આટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂં કરૂં છું અને બેસી જવાની રજા માગું છું.

પ્રેમજી ખીમાણીએ પોતાની જગ્યા ઉપર ઉભા રહીને કહ્યું કે ભાઇઓ તમે જે જે ભાષણો આજે સભામાં કર્યા છે એ સાંભળીને મને વીચાર થાએ છે કે અમો દેશમાં બેઠેલા ભાઇઓને પણ આપણી જ્ઞાતીમાં કેવા જુલમ થાય છે તેની પૂરેપુરી ખબર નથી અને તમોએ આટલી હકીકત મેળવી છે અને આ સભામાં બોલીને આપણા ભાઇઓને તમે જાણીતા કર્યા છે. તેના માટે ખરેખર શાબાશી ઘટે છે મારો વીચાર એમ થયો છે કે આજની સભાના કામકાજની ખબર આપણા કચ્છ દેશમાં વસ્તા દરેક ભાઇઓને થાએ તો આપણી જ્ઞાતીમાં જે અંધારૂં છે તેમજ આગેવાનો કેટલા જુલમ કરે છે એ સઘળું વૃત્તાંત છપાય તો આ સભાનો હેવાલ દરેક ભાઇ વાંચીને લાભ લે એવી મારી ખાસ વિનંતી છે. મને આશા છે કે યુવકમંડળે મહેનત કરી સભા ભરી છે તેવીજ રીતે મેનત કરી આ સભાનું કામકાજ છપાવશે તો જ્ઞાતી ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો ગણાશે. ઉપલી હકીકતના ટેકામાં વિશ્રામ રાજા સોમજાણીએ કહ્યું કે રીપોર્ટ છપાય તો ગણું સારૂં કારણકે કેટલાંક ભાષણો ખાસ શીખામણનાં છે તેમજ કેટલાંક ભાષણોમાં આગેવાનોના જુલમની વાતો છે તે આપણે આજે સાંભળી છે અને કાલે વળી ભુલી જશું તેથી છપાએલી હોય તો ફરી પણ વાંચી શકીએ, તેથી હું પણ વિનંતી કરૂં છું કે આજની સભાનો રીપોર્ટ છપાય તો સારૂં. આના જવાબમાં ભાઇ રતનસી ખીમજી ખેતાણીએ કહ્યું કે યુવકમંડળને છપાવવાની મેનત થાએ તેની હરકત નથી પરંતુ પ્રમુખ સાહેબ જો આજ્ઞા આપશે તો આજની સભાનો રીપોર્ટ મુંબઇ ગયા પછી છપાવીશું.

ભાઈ પ્રેમજી ખીમાણી તથા ભાઈ વીશ્રામ રાજા સોમજાણીની દરખાસ્તથી તેમજ રતનસી ખીમજી ખેતાણીએ સભાનો રીપોર્ટ પ્રમુખ સાહેબની રજા હોય તો છપાવવાને માટે જે બોલી જવામાં મે. પ્રમુખ સાહેબે જણાવ્યું કે તમો સર્વ ભાઇઓની ઇચ્છા આજની સભાનો રીપોર્ટ છપાય તો સારૂં એમ હોય તો મારી કોઇ વાતે મનાઇ નથી જેથી પ્રમુખ સાહેબે સભામાં બેઠેલા સર્વ ભાઇઓને રીપોર્ટ છપાવવા સંબંધી પુછતાં

સર્વ ભાઇઓએ સર્વાનુમતે રીપોર્ટ છપાવવો એવો અભીપ્રાય આપવાથી પ્રમુખ **પટેલ લાલજી સેવજીએ.** આજની સભાનો રીપોર્ટ છપાવવા માટે યુવક મંડળના પ્રમુખ રતનજી ખીમજી ખેતાણીને આજ્ઞા કર્યા બાદ કહ્યું કે રાત્રીનો ટાઇમ ઘણો ગયો છે છતાં સર્વ ભાઇઓ તેમજ બેનો આ સભામાં થતું કામકાજ ઉત્સાહ અને સાન્તીપૂર્વક સાંભળે છે. એ જાણી હું ગણોજ ખુશી થયો છું. તેટલુંજ નહીં પણ અન્ય જ્ઞાતીના ભાઇઓને પણ આપણી જ્ઞાતી તરફ જે દીલસોજી ભરી લાગણી છે. એટલુંજ નહીં પણ આપણી જ્ઞાતી કોઇપણ રીતે શુધરે તેના માટે તેઓ પણ સતત પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. જેના માટે તે ભાઇઓનો હું ઉપકાર માનું છું. અને આજની સભામાં થયેલા ભાષણોના માટે છેલે મારે ઉપસંહાર કરવો જોઇએ તે હું મારી વતીથી ભાઇ નારણજી—રામજીને આજ્ઞા કરૂં છું કે તેઓશ્રી તમને કહી બતાવશે.

નારાણજી રામજીભાઈએ–પ્રમુખની આજ્ઞાથી નીચે પ્રમાણે ઉપસંહારનું વીવેચન કર્યું હતું.

મેરબાન પ્રમુખ સાહેબ, પ્રીયજ્ઞાતી બંધુઓ, સ્વામીજી અને બેનો, પ્રમુખ સાહેબે છેવટના બે બોલ બોલવા માટે મને જે સુચના કરી છે તેના માટે તેઓશ્રીનો હું ઉપકાર માનુંછું. બન્ધુઓ આજની સભાનું જે કામકાજ આપણા ગામના આગેવાનોની હાજરીમાં તમો જુવાનીઆઓએ તમારા નીખાલસ હૃદયથી જ્ઞાતીની અધમ દશા થવાના કારણોના સચોટ પુરાવા સાથે જે હકીકતો તમે રજુ કરી છે તે ઉપરથી મારીતો ખાત્રીજ થઇ ગઇ છે કે. આગેવાનોનો સ્વાર્થી ચેપ આપણા ગામના માટે તો તે હમેસના માટે દુર થયો છે. એટલુંજ નહીં પણ જેજે આગેવાનોના કર્યો ઉપર મારા જુવાન ભાઇઓએ સર્ચલાઇટથી. અજવાળું પાડી આખી જ્ઞાતીને સત્યતાની જે ઝાંખી કરાવી છે. તે ઉપરથી મને એમ જણાય છે કે આગેવાનો હવે જુલ્મ કરતાં તે જરૂર ભુલીજસે. આજે સભામાં ગણું કહેવાયું છે. આટલી હકીકતો તમારા ખ્યાલમાં પણ નોતી છતાં પણ હું આ સભામાં બેઠેલા તમામ ભાઇઓ તેમજ બેનોને કહું છું કે આજની સભાનો રીપોર્ટ જ્યારે બાર પડસે ત્યારે આગેવાનો હજુ એક વખત તમારા ઉપર નાતબહારનું જે બ્રહ્માસ્ત્ર રૂપી હથીઆર તેઓની પાસે છે તે તમારા ઉપર અજમાવ્યા સોવાય રહેશે નહીં અથવાતો મને એમ પણ લાગે છે કે તેઓની પાસે જે જ્ઞાતી પંચના પૈસા રહે છે તે પૈસાના બળથી પણ તમને ત્રાસ આપવા અથવા તમને હેરાન કરવા ચુકસે નહીં હું સઘળા ભાઇઓને વિનંતી કરીને હું કહું છું કે જે પ્રમાણે અત્યારે એક સંપથી તમો જ્ઞાતીના હીતના વીચારો ઉત્સાહપૂર્વક આ સભામાં કહી બતાવવા તમેં જે હીંમત કરી છે તેત્રીજ હીમતથી જ્ઞાતીના આગેવાનોના સખ્તાઇભરેલા હુકમો અથવા તેઓ ગમે તે પ્રકારની લડત કરવા માગતા હોય તેને તેના કાર્યના પ્રમાણમાં જવાબ વાળવા કટીબધ થાઓ એવી હું આપ સર્વ ભાઇઓને વીનંતી કરૂં છું. એટલું તમે ખાત્રીથી માનજો કે. તમે જે કરો છો તેમજ જે કહી કહો છો તે સત્ય છે તો પછી આગેવાનોની તાકાદ નથી કે તેઓ તમારા સામું પણ જોઈ શકે. પીરાણા ધર્મની ઇંદ્રજાળરુપી ફસામણીમાંથી આપણા જ્ઞાતી ભાઇઓને સીધે રસ્તે ચડાવવા એ આપણો મુખ્ય ધર્મ છે હું ભાર મુકીને કહું છું કે આપણી જ્ઞાતીના બીજા ગમે તેવા રીત રીવાજો નઠારા હોય તે આપણે સહન કરી શકીએ પરંતુ પીરાણા ધર્મ જે આપણી જ્ઞાતીના માટે કેવળ અધર્મ છે. એટલુંજ નહી પણ આપણી જ્ઞાતીની બુરી દશા થઈ ગઇ છે. આપણી જ્ઞાતી શુદ્રના આચરણોએ પોચી છે. તે સઘળાનું મુખ્ય કારણ પીરાણા ધર્મ

આપણા વડીલોએ સ્વીકારેલો છે તેજ છે. જે અત્યારે ડગુ મગુ થઈ રહ્યો છે. અને ગુજરાત તેમજ કચ્છમાંથી આપણા હીન્દુભાઇઓમાંથી એ ધર્મ સદાને માટે દુર થાએ એવા સતત પ્રયાસો ગણા ભાઇઓ તરફથી થાય છે માટે આપણું પહેલું કામ એ છે કે આપણા ભાઇઓને જાણીતા કરવા એ આપણી પેલી ફર્જ છે હું તમો સઘળા ભાઇઓ ને મારા સુદ્ધ અંતઃહકરણ પૂર્વક કહું છું કે, તમો જે કંઇ કાર્ય કરો તે એવું ન હોવું જોઇએ કે તે અંગત વેર ભાવમાં ખપી જાએ. તમારેતો જે ગ્નાતી સેવા કરવાની છે તે પવીત્ર અને સત્યતા વાળીજ હોવી જોઇએ તે સીવાય મારે તમને એક એ પણ સુચના કરવાની છે કે જે આગેવાનો અત્યારે તમને નઠારા રીત રીવાજોથી ભરેલા તેમજ પીરાણા ધર્મનું પુછડું ઝાલી રહેલા જણાય છે તેજ આગેવાનોને પોતાની ભુલ સ્પષ્ટ સમજાય અને પોતાના કૃત્યોનો તેમને પસ્તાવો થતો હોય તો તેવા આગેવાનોને તમારે તમારા મુરબ્બી તરીખે માનવાજ જોઇએ. જે માણુસ પોતાની ભુલને સમજી શકે છે તે માણુસ ભવીષ્યમાં ગણા સારા અને જસસ્વી કાર્યો કરી શકે તેથીજ તે પુજવાને જોગ છે.

આપણી કુળ દેવી ઉમામાતા આપણા આગેવાનોને શુદ્ધ બુદ્ધિ આપે. અને તેઓ આપણી ગ્નાતીના હીતના વીચારો હ્રદયમાં ધારે એટલી ભગવતી પ્રતે મારી પ્રાર્થના છે. તમો સઘળા ભાઇઓમાં જે સંપ જે ઉત્સાહ અને અરસ્પરસની લાગણીથી એક બીજા ઉપર સદ્દભાવ બતાવો છો તે હમેશાં કાયમ રાખશો અને ગ્નાતી સુધારાની જે ચળવળ અત્યારે તમો કરી રહ્યા છો તેને શિથિલ થવા ન દેશો એટલું બોલી હું મારૂં બોલવું પુરૂ કરૂં છું. અને મેરબાન પ્રમુખ સાહેબના વતી આપ સર્વ ભાઇઓનો ઉપાકર માનું છું.

સભાનું કામકાજ ખલાસ થતાં ગ્નાતીભાઇઓની સ્તુતી સંગીતના સાધનો સાથે ગાવામાં આવી હતી અને તે પુર્ણ થતા પ્રમુખ સાહેબને પાન સોપારી કરી સભાનો મેળાવડો વિસર્જન થયો હતો.

સ્તુતિ.

જય પરમ પુનિત ગ્નાતિ મારી.
નમુ ચર્ણ કમળ તુજ શીરધારી. ટેક.
નીજ સુખનાં ના પરવા કરતી,
નિર્દોષ પ્રયોગો આચરતી,
સત્ય સંપત્તિ ભારતમાં ભરતી. જય.
હતી પાવન પુર્વની શું કરણી,
ખટ શાસ્ત્ર જે નીજ સુખ વરણી,
થઇ અધર્મ કુચાલે એ કરણી. જય.
તુજ દર્શ કરી તન મન વારૂં,
હીત ચીત રહે નીશ દીન તારૂં,
વર અમર એ દ્યો હરી ઉચારૂં. જય.

જ્ઞાતિને ઉપયોગી પુસ્તકો.

"કુડવાવિજય" માસિક—જ્ઞાતિની ખરી સ્થીતી જાણવી હોય, તમને તમારી લાગણી હોય અને ઉન્નતિ ઇચ્છતા હો તો તેના માર્ગમાં પથરાયેલા કાંટા વીણી કાઢવાનું જ્ઞાન લેવા ગ્રાહક થઇ લવાજમના રૂ. ૧-૪-૦ મોકલી આપો.

કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઇતિહાસ—સદ્‌ગત જ્ઞાતિભક્ત ભાઈ પુરૂષોત્તમદાસરચિત જ્ઞાતિના ઇતિહાસનું આ પુસ્તક દરેક વિદ્વાન અને સાધારણ ભણેલાએ ઘરમાં રાખવાની જરૂર છે. જ્ઞાતિનાં જુદાં જુદાં કુટુંબો કયા દેશકાળને લઈ કયાં કયાં વિસ્તર્યાં છે તે જાણવાનું આ ઉત્તમ સાધન છે, છેલ્લાં ૫૦ વર્ષથી જ્ઞાતિઉન્નતિનો જે પ્રયત્ન થાય છે તેનો પણ ઇતિહાસ છે. અને ૩૮ પ્રતિષ્ટીત પુરૂષોની છબીઓ અને તેમનું જીવનચરિત્ર પણ તેમાં લખાયું છે. પડતર કીંમત કરતાં અરધા મૂલ્યે આપવાની લેખકની યોજના જ્ઞાતિભક્તિના અચુક પૂરાવા સમાન છે. પૂસ્તક દળદાર હોવાથી ટપાલખર્ચ લગભગ ૦-૬-૦ આવે છે. પુસ્તકની કિંમત રૂ. ૦-૧૦-૦

માધાના પિતાનું પ્રેતભોજન—મરણ પાછળ કરવામાં આવતાં ખરચોથી જ્ઞાતિની સ્થિતિ ગરીબ થઈ ગઈ છે અને ગામના આગેવાન પટેલો અને સંબંધીઓ મરનારના કુટુંબ પ્રત્યે ત્રાસ વર્તાવી સ્થિતિ પલટાવી દે છે તેનું સાચું અને સચોટ ભાષણ અને ગાયનો સાથેનું પુસ્તક કિં. ૦-૨-૦

મહાલક્ષ્મીનું મહાકષ્ટ યાને બાળલગ્નના બળાપા—ભાગ ૧લામાં લાંબી મુદતે આવતાં લગ્ન વધાવવાની ધાંધલ, નકામો ખર્ચ અને સગાઇઓ કરવા અને તોડવામાં થતો કુટુંબ કલેશ ઉપરાંત કન્યાને સાસરે વોળાવતા અગાઉ આઠ દશ વર્ષ વેઠવો પડતો વેવાઈ વેવાણના ત્રાસનો આબેહુબ ચિતાર. તથા **ભાગ ૨ જામાં** દીકરીને સાસરે વોળાવતાં થતી કનડગત, કજોડાંનું ફળ અને ખાનદાન માબાપની દિકરીઓ ઉપર કેટલાંક નાદાન કુળવાન કુટુંબોનો ત્રાસ કરકરીઆવર બમણા ત્રમણા લેવા છતાં દાણા નહીં પુરવાની ધૃષ્ટતા, ખાનદાન દીકરીઓ મરતાં સુધી પતિધર્મ છોડતી નથી અને છેવટે આપઘાતના પ્રસંગો કેમ આવે છે તેનો હૃદયભેદક અને અશ્રુ વહેવડાવતો ચિતાર. બંને ભાગની કીં. ૦-૪-૦

આખ્યાનનાં ત્રણે પુસ્તકો સુપ્રસિદ્ધ દેશાઈ અમરસિંહજીનાં લખેલ તેમણે સમાજને અર્પણ કર્યા છે. જ્ઞાતિભકતો પોતાના ખર્ચે સમાજને છપાવી ... તેની ઉત્પન્ન ઉપદેશક ફંડ ખાતે જાય છે. ઉપરનાં પુસ્તકો માટે લખોઃ—

"કડવા વિજય" ઓફીસ—વિરમગામ.

દરેક ભાઈઓ જરૂર વાંચો ?

જ્ઞાતિની સંસ્થાઓ અને સભાઓ

યુવક મંડળો.

૧. કચ્છ દેશના પીરાણાપંથીઓનું એક યુવકમંડળ મુંબઈમાં છે તેનો ઉદ્દેશ કચ્છના કડવા કણબીની મોટી નાત કે જે પીરાણાપંથી છે તે ધર્મ આપણી જ્ઞાતિને નીચું જોવડાવનારો છે તેનો ત્યાગ કરી આપણા અસલ આર્ય સનાતન ધર્મે નાતને વાળવા પ્રયત્ન કરવો અને તેમ કરી કડવા કણબીની સમગ્ર નાત કે જે ગુજરાત, કાઠીઆવાડ, નિમાડ, માળવા વગેરે સ્થળે છે તેમની સાથે બંધ થઈ ગયેલો સંબંધ તાજો કરવો અને જ્ઞાતિની દરેક પ્રકારે ઉન્નતિ કરવામાં એક બીજા ભાઈઓને મદદગાર થવું. ખાસ કરી કચ્છનીજ જ્ઞાતિના સ્વધર્મવર્ધક મંડળના પગલે ચાલવું. આ મંડળમાં જોડાવા ઈચ્છનાર દરેક બંધુએ સભાના પ્રમુખ સાથે પત્રવહેવાર કરવો.

૨. આપણી સમગ્ર કડવા કણબીની નાતનું એક યુવક મંડળની શાખા જે મુંબઈમાં છે અને ગુજરાતમાં દરેક સ્થળે ઘણી શાખાઓ ખોલાય છે તે મંડળનું નામ " શ્રી કડવા પાટીદાર સુધારક યુવક મંડળ " એવું રાખવામાં આવ્યું છે. તેની મુખ્ય શાખાના જનરલ સેકરેટરી–પટેલ છબીલદાસ છોટાલાલ છે અને તેની ઓફીસનું સરનામું સત્યનારાયણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, સીવીલ ઈસ્પીતાલ સામે-અમદાવાદ, આ સમગ્ર જ્ઞાતિના યુવક મંડળના શેઠ દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ લશ્કરી પ્રમુખ છે. મુંબઈની પેટાશાખાના મીસ્ત્રી લધાભાઈ વીરજી જો. સેકરેટરી છે. આ મંડળનો ઉદ્દેશ સમગ્ર જ્ઞાતિની ધાર્મિક, નૈતિક અને દરેક પ્રકારની ઉન્નતિ સાધવાનો છે: કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના દરેક યુવકોની ફરજ છે કે તે મંડળમાં જોડાવું.

શ્રી સત્યનારાયણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ સીવીલ ઈસ્પીતાલ સામે પાનાભાઇની વાડીમાં—અમદાવાદ.